

Promise

A person is seen from behind, wearing a light green sweater, with their arms raised in a gesture of praise or prayer. The background is a bright blue sky filled with white, fluffy clouds. A large, circular sunburst or lens flare effect is centered behind the person's head, radiating light across the sky. The overall mood is one of hope, faith, and spiritual uplift.

Voor Bijbels denken in de gezondheid(s)zorg 31ste jaargang nr 4 (oktober 2015)

In dit nummer:

Het geweten

Antwoorden op vragen van atheïsten

Bruno Gröning werkt zelfs postuum

Gods liefde en toorn

Trauma herstel (1)

Het Geweten

Inleiding

In de christelijke geestelijke hulpverlening lijkt er steeds meer een spanningsveld te ontstaan tussen pastoraat, psychologie en recentelijk de neurofysiologie. In het verleden werd vooral de moralistische en ethische kant benadrukt, bijvoorbeeld in het pastoraat van Jay Adams waarin zondebesef, belijden en heiliging bijna alle oplossingen van geestelijke problemen vertegenwoordigden. Later werd door veel christelijke hulpverleners die eenzijdige ethische benadering verlaten en richtte men zich veel meer op de psychologie, vooral de ontwikkelingspsychologie, statistiek, en men raakte ook steeds meer verstrikt in de humanistische psychologie. De laatste jaren worden problemen onder invloed van de ontwikkelingen in hersenwetenschappen en genetica steeds meer gezien als gevolg van biochemische veranderingen en hersenstoornissen. Hulpverlening wordt steeds complexer, moet je bijvoorbeeld drankzucht benaderen als een zondeprobleem, een symptoom van een niet verwerkt trauma of als een neurologisch of genetisch probleem? Of juist als een complex probleem waarin diverse oorzaken en aspecten een rol spelen, en wat maakt dat uit voor de begeleiding? Moet hulpverlening gefragmenteerd worden in verschillende disciplines die vaak een verschillend mensbeeld hebben, of is er een holistisch bijbels model? In dit artikel wil ik in dit spanningsveld de plaats en functie van het geweten verkennen.

Definitie

Het **geweten** (Duits: *Gewissen*, Grieks: *syneidësis*, Latijn: *conscientia*, dat wil zeggen: "bij of met zichzelf weten") vergelijkt een aangeleerde of ingeboren ethische norm met een praktische situatie. In de opvoeding wordt het geweten ontwikkeld omdat de ervaring leert dat menselijke neigingen erdoor in toom gehouden kunnen worden. Het geweten zou je ook het geestelijk vermogen kunnen noemen om te (be)oordelen. Het innerlijk

befes van goed en kwaad, de gezamenlijke al of niet bewuste voorstellen en begrippen, waarnaar de mens de zedelijke waarde van eigen handelen beoordeelt, het bewustzijn van plicht, in zoverre het zich zelfs tegenover natuurlijke wensen en begeerten stelt. Bijbels gezien is het innerlijk besef van goed en kwaad sterk gerelateerd aan de relatie en communicatie met God. Adam en Eva namen van de verboden boom van kennis van goed en kwaad, en stelden voor zichzelf hun eigen denken en overleggingen als norm. De Boom des Levens, verbonden met God in Christus, is de volmaakte bron van het (ge-)weten. In de Bijbel neemt het geweten een uiterst belangrijke plaats in, zowel in de bevrijding en verlossing van de gehele mens als in de communicatie met God en het leren kennen van Zijn wil. In het hindoeïsme en boeddhisme en daaraan verwante humanistische psychotherapieën wordt het geweten niet meer gerelateerd aan bijvoorbeeld schuld tegenover God, maar krijgt het de lading van het begrip maya of onwetendheid, niet verlicht zijn, en dat geval ligt het veel dichter bij een ontwikkelingsprobleem dan bij morele verantwoordelijkheid.

Ontwikkeling van het geweten.

Ieder mens heeft een geweten, het besef dat je niet alles zo maar mag doen. Het wordt in tekenfilms voorgesteld als een engeltje dat op je schouder zit en je allerlei dingen influistert. Kleine kinderen hebben al een geweten maar nog

geen impulsbeheersing. De maatschappij, je geloof en de opvoeding spelen ook een grote rol in het ontwikkelen van je geweten. Bij peuters gelden verboden alleen als vader of moeder die iets verboden hebben, er bij zijn. Dit heet een extern geweten. Later gaan ze zichzelf vermanend toespreken als ze iets doen wat niet mag. Maar doen vervolgens toch wat 'niet mag'. Rond hun derde jaar ontwikkelt het geweten van de 'natuurlijke mens' die gauw anderen de schuld geeft, bijvoorbeeld de hond die iets gedaan heeft. Dit is geen bewust liegen maar liegen uit angst voor 'de straf'. Rond het vierde jaar weten kinderen vaak wel wat wel en niet mag en op hun zesde ontwikkelt zich het geweten pas echt. Tot het zevende jaar heeft men moeite verschil te maken tussen fantasie en werkelijkheid. Vanaf het zevende jaar moet het kind zelfbeheersing leren, bijvoorbeeld het begrip van uitgestelde beloning. Een experiment waarbij kinderen snoep voorgehouden werd en gezegd werd dat als je het 5 minuten laat staan, je over 5 minuten twee keer zoveel krijgt. Kinderen die dit het beste beheersten, bleken later veel succesvoller in de maatschappij.

We zullen verder in dit artikel zien dat zelfbeheersing ook een belangrijke factor is in de hersenontwikkeling, gewetensvorming en het hele leven. Kan iemand aan zijn identiteit wie hij is, vasthouden en allerlei primitieve driften, zoals ongebreidelde seks, agressieve en sterke gevoelens, allerlei hartstochten en ik-gerichtheid, overwinnen door zich ondanks al die verleidingen te gedragen naar zijn eigen zelf, dan is er sprake van zelfbeheersing. In de hersenfysiologie en controle van onze

van Christus, die dankzij de eeuwige Geest zichzelf heeft kunnen opdragen als offer zonder smet, **ons geweten** reinigen van daden die tot de dood leiden, en het heiligen voor de dienst aan de levende God” (Hebr. 9:14).

Toen Adam en Eva zondigden, voelden zij zich schuldig en verborgen zich voor God. Dankzij het evangelie van Christus kunnen we vrijmoedig tot God gaan. Zo vervult Christus voor eeuwig (naar de ordening van Melchisedek) een Hogepriesterschap in het binnenste Heiligdom, waarin Hij met Zijn leven en bloed ons leven heiligt. Daarom hebben we door het reinigende

gevoelens is de prefrontale cortex erg belangrijk en zou bij een sterk ontwikkeld geweten een beslissende rol spelen in de interacties en relaties van thalamus, amygdala en cingula, en in het denken van de mens. Dit zou moeten leiden tot een volmaakte biochemie waarin de ‘belonings-neurotransmitters’ zoals dopamine, serotonine en endorfine op de juiste manier natuurlijk worden aangemaakt.

Geweten in de Bijbel

Deze vaardigheid van zelfbeheersing van impulsen is bijbels gezien vrucht en eigenschap van de Heilige Geest. Nadat Adam en Eva van de boom van kennis van goed en kwaad genomen hadden, waren de gevolgen uiteindelijk moord en doodslag en dreigde de mensheid aan zijn eigen gebrek aan moraal en geweten te gronde te gaan. Kennis buiten God leidt tot de dood, in tegenstelling tot kennis (gemeenschap, deel hebben aan) in God. Kennis zonder God wordt in de Bijbel getypeerd als dwaasheid. De dwaas zegt in zijn hart: “Er is geen God” (Ps.14:1). Door het evangelie van Jezus Christus kan de dwaas weer wijs worden door de wijsheid van God die voor de wereld een dwaasheid is, namelijk door het kruis (1 Kor. 1:24,25). Bij de wedergeboorte maakt de Heilige Geest inwoning in ons hart, geest (bewustzijn) en is daar eeuwig aan verbonden (Rom 8:35). Het kostbare bloed van Christus reinigt de geest van de mens, zijn intuïtie, en geweten.

“Hoeveel te meer zal dan niet het bloed

bloed van Jezus de vrijmoedigheid om voor God te staan. Als ons geweten rein is, zonder onbeleden bewuste zonden, kunnen we de volle gemeenschap beleven en diepe innerlijke vreugde ervaren door de Heilige Geest. “Zo, laat ons toegaan met een waarachtig hart (geest) in volle verzekerdheid van het geloof, het lichaam gewassen zijnde met rein water” (NBV Hebr.10:22) Een slecht geweten wordt voortdurend aangeklaagd waardoor de gemeenschap met Christus wordt belemmerd en verlamd. Als ons geweten niet in orde is, wordt onze toenadering tot God verkrampt, omdat we niet werkelijk kunnen geloven dat God niets tegen ons heeft. Het berooft ons van de vrijheid tot de gemeenschap met Christus. Daarom moet een christen in zijn geweten gereinigd zijn van aanklachten, namelijk door het bloed (het leven van Christus) volkomen gereinigd, zodat er werkelijk geen aanklacht meer is (Rom. 8:33,34). Als we ons bewust blijven van zonden, richt onze geest zich er steeds weer op om die weg te werken en blijft er geen kracht meer over voor hemelse dingen. Bij verwaarlozing van de stem van de Heilige Geest in ons geweten ontstaat een vleselijke levenswandel.

Geweten en kennis

Een rein geweten betekent niet perse dat het geweten beter is als voorheen. Het betekent dat we door het eerlijk en oprecht belijden van zonden met vrouwen in de nabijheid van Christus mogen komen. Als we in de Geest blijven en de stem van

ons geweten volgen, moeten we er rekening mee houden, dat het geweten door kennis begrensd is. Het geweten was immers het ‘orgaan’ waarmee we het slechte van het goede konden onderscheiden. De kennis is bij iedere gelovige verschillend. Sommigen hebben veel, anderen minder kennis. Dit wordt vaak door onderwijs en omgevingsfactoren bepaald. Daarom kunnen we ons niet richten op de maatstaven van de ander. Een voor ons niet bekende zonde beïnvloedt de gemeenschap van een gelovige niet. Christenen die nog jong in het geloof zijn, denken vaak dat hun gebrek aan kennis (weten) hun gemeenschap met Christus beïnvloedt. Het is belangrijk te realiseren dat God niet in de eerste plaats kennis (kennis van de boom van goed en kwaad) van ons vraagt, maar gehoorzaamheid t.o.v. Zijn wil.

Geweten en oordeel

God handelt met Zijn kinderen afhankelijk van de situatie. Omdat er verschillende kennisniveaus zijn, kan iets wat voor veel christenen nauwelijks een zonde is, voor andere gelovigen een zware zonde zijn. Daarom moeten we ‘elkaar niet oordelen’ (Luk. 6:36). Alleen de Vader is in staat ons kennisniveau in te schatten. Hij verwacht geen volwassen mannelijke kracht bij zuigelingen! Christus zoekt niet ervaringen van ‘oude mannen’ bij jongeren in het geloof. Hij wil gehoorzaamheid (uitgaande van iemands bestaande kennis). Als de Heilige Geest ons onze onbewuste zonden nog niet duidelijk heeft gemaakt, hoe kunnen we dan op grond van ons geweten onze broeder veroordelen, die misschien op dat moment in zijn geweten een kennisniveau heeft, wat we zelf 5 jaar geleden hadden? Als we mensen werkelijk willen helpen, dan moeten we geen gedetailleerde gehoorzaamheidseisen stellen, maar hen steeds aanraden, de stem van hun geweten te volgen. Als ze hun wil aan God overgeven, zullen ze in dezelfde mate het licht van de Heilige Geest ontvangen, en die vervolgens gehoorzamen.

Geweten en empathie

Paulus geeft op verschillende plaatsen in de Bijbel aan dat hij zijn geweten oefent voor God én mensen (o.a. Hand. 24:16). Dat oefenen van het geweten voor mensen heeft veel te maken met empathie. Een belangrijke voorwaarde voor het ontwikkelen van een goed geweten is empathie. Naast een cognitief besef van goed en fout moet een ontwikkeling hebben plaatsgevonden waarin geleerd is aan gebeurtenissen en handelingen een gevoel toe te kunnen kennen. Als dit niet gebeurt, ziet iemand niet het verschil tussen een grote misdaad en een klein vergrijp. Men kan een narcistische persoonlijkheid ontwikkelen of een anti-sociale

persoonlijkheidsstoornis, wat men vroeger psychopathie noemde. Men weet ergens dat men fout zit, maar men heeft er geen schuld, spijt of schaamtegevoel bij. Een extreem voorbeeld is een seriemoordenaar die geen last van zijn geweten heeft. Empathie is het inlevingsvermogen in de ander, dat wil zeggen dat je kunt bedenken en voelen wat jouw handelen met een ander doet. Emoties bepalen vaak wat je uiteindelijk wel of niet doet. Als je de ervaring hebt dat iets psychisch pijn doet, word je de volgende keer geremd om hetzelfde te doen, die pijn is als het ware een innerlijk straf. Freud beweerde dat het geweten ontstaat als een kind zich o.a. de sociale normen van de ouders en de samenleving eigen maakt. In de sociologie noemt men dat socialisatie. Andere geleerden beweren dat het geweten in sterke mate gerelateerd is aan het overleven van een groep of stam waar men deel van uitmaakt. De filosoof Kant was heel resoluut in zijn opvatting: het geweten is niet het resultaat van sociale processen, maar het behoort tot de mens als autonome morele persoon. Voor Kant was het geweten een bewijs voor het bestaan van God (Die Kritik der Praktischen Vernunft). In zekere zin spreekt Rom.2: 15 daar ook over: "Zij tonen dat wat de wet vereist, in hun hart geschreven staat. Hun geweten getuigt daarvan, en hun gedachten, die hen over en weer beschuldigen of ook wel vrij spreken op de dag dat God volgens mijn evangelie over de verborgen daden van de mens zal oordelen, door Christus Jezus" (Willibrordvertaling).

Maar Nietzsche heeft geen boodschap aan het geweten. Het is slechts geloof aan gezag! Voor Nietzsche staat de vrije geest dan ook "Jenseits von Gut und Böse"! Jan Kerkhofs, emeritus hoogleraar aan de faculteit van godgeleerdheid in Leuven, zegt over het geweten: "Groeï naar een authentiek zelf" en 'geweten' zijn met elkaar verbonden" Dat lijkt ook neurofysiologisch te kloppen.

Geweten als hersenfunctie

De ontwikkeling van het geweten die we eerder in dit artikel psychologisch benaderd hebben is ook neurofysiologisch te benaderen. Ik maak hier gebruik van het artikel *Emotionele synchronisatie* uit het boek 'Met vreugde man zijn' van dr. Jim Wilder. Het controlecentrum - het beoordelingsmechanisme, in zekere zin ons geweten (GF) - van ons brein heeft zich tot doel gesteld om ons in *herinnering te brengen hoe wij onder alle omstandigheden als onszelf kunnen reageren*. Het controlecentrum van onze identiteit wordt door de meeste wetenschappers gezien als iets wat zich in de prefrontale cortex bevindt. Dat is dat gedeelte wat je aantikt

op je hoofd als je zegt dat iemand getikt is! Het centrum beoordeelt prikkels en reageert volgens de identiteit van het 'zelf'. Anders gezegd, het gaat hier om een goed verloop van het synchronisatieproces tussen binnen- en buitenkant, ongeacht wat er gebeurt. Zodra er wat gebeurt, treden emoties op als vreugde, droefheid, schrik, woede, schaamte, walging, wanhoop en vernedering. Soms ontstaan zij van binnenuit en soms ook worden zij opgeroepen door anderen om ons heen. Wanneer ons controlecentrum onontwikkeld en ongeorganiseerd is, dan verloopt het synchronisatieproces niet goed en kunnen wij door deze sterke emoties de controle over ons leven kwijtraken. Als ons controlecentrum echter sterk is en goed getraind, dan zijn wij in staat onszelf te blijven ongeacht de intensiteit van deze gevoelens. De voorbereiding op het hantieren van al deze noodsituaties vindt plaats gedurende de eerste twee levensjaren van een kind, tenminste als het kan terugvalen op een goede relatie en binding met moeder of opvoeder.

Laat mij u een korte rondleiding geven langs de vier niveaus van het controle—centrum. Het zorgvuldig kunnen synchroniseren van de hersenactiviteit wordt namelijk in etappes geleerd. Daarbij staat iedere etappe voor een niveau van het controlecentrum. Van beneden naar boven werkt deze structuur als een grote leermachine.

Om te begrijpen hoe dit in elkaar zit, moet ik eerst iets meer uitleggen over de anatomie van onze hersenen. Allereerst is het van belang om te weten dat de hersenschors het gedeelte van onze hersenen is waarin de bewuste processen plaatsvinden en waarop onze wil invloed heeft. Wanneer wij dan vaststellen dat de bovenste twee niveaus van het controlecentrum zich in de hersenschors bevinden, houdt dit in dat de processen die hier plaats vinden ons een keuzemogelijkheid geven. Voor de onderste twee niveaus van het controlecentrum geldt daarentegen dat zij *onder* de hersenschors zijn gelegen. Dit betekent dat deze delen zich in ons onderbewustzijn bevinden. Wij kunnen hierop

met onze wil dus geen invloed uitoefenen. Verder is het zo, dat ons controlecentrum overwegend in de rechterhelft van onze hersenen is gelegen, en wel op de plaats waar onze gevoelens en creativiteit zich bevinden. Dit betekent dat het controlecentrum in een situatie waarin zich spanningsvolle emoties voordoen, primair zal zoeken naar een oplossing waar opnieuw vrede en vreugde wordt ervaren. Deze sterke gerichtheid op emotioneel herstel zorgt ervoor dat een kind op een relationele wijze handelt wanneer hij van streek is. Hij wordt in staat gesteld om zijn gevoelens te reguleren, te kalmeren en terug te keren naar een toestand van vreugde, tenminste als hij heeft geleerd hoe hij dit allemaal moet doen.

De rechterhersenelft heeft een belangrijke eigenschap die van invloed is op de wijze waarop het controlecentrum wordt getraind en functioneert. Zo hebben de herinneringen die hier worden opgeslagen, gemeen dat wij ons hiervan niet bewust zijn wanneer zij worden aangesproken. Als wij een handeling willen uitvoeren, dan is het nodig dat wij ons de vaardigheid die hiervoor nodig is in herinnering brengen. De enige manier waarop ik een glas water kan vasthouden en leegdrinken is om te leren hoe dit moet en vervolgens te recapitulieren hoe ik dit eerder gedaan heb. Maar wanneer ik een glas water leegdrink, ben ik mij helemaal niet bewust van deze herinnering. Het enige dat ik denk is: 'Ik drink'. Op dezelfde manier herinnert het controlecentrum zich wie wij hebben geleerd te zijn en hoe wij hebben geleerd te handelen, maar we denken daarbij niet: 'Ik herinner mij wie ik ben'. Het enige dat wij denken – als we al hierover nadenken – is: 'Zo ben ik'. Het zorgvuldig kunnen synchroniseren van de hersenactiviteit wordt namelijk in etappes geleerd. Daarbij staat iedere etappe voor een niveau van

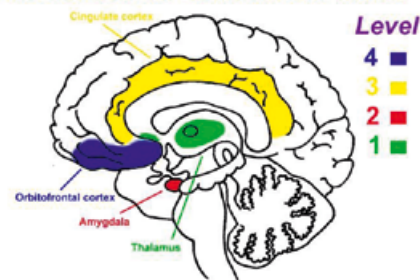
het controlecentrum. Van beneden naar boven werkt deze structuur als een grote leermachine.

Niveau Een gaat over de meest basale verbindingen. Deze verbindingen zijn heel specifiek en zintuiglijk. Wanneer Niveau Een om moeder vraagt, hoeft vader niet te komen. Wanneer het daarentegen vader wil, dan heeft moeder weer het nakijken. Niveau Een bevindt zich onder de hersenschors, en beschikt dus over een eigen wil. Niveau Een bepaalt *wie er in trek is* en *wie er geen indruk maakt*. Onze diepste pijn en blijdschap zijn afkomstig van Niveau Een. Hier ligt ons *verbindingscentrum*. Wanneer het signaal op aan staat, dan zoekt het contact. Staat het op uit, dan niet. We zouden Niveau Een daarom ook wel onze *verbindingsschakelaar* kunnen noemen. Wanneer deze op aan staat, straalt het van ons gezicht af: 'Ik wil jou!'

Niveau Twee bevindt zich – net als Niveau Een – onder de hersenschors. Hier ligt het *beoordelingscentrum*, waar onze ervaringen worden gelabeld met de waardering: *goed, slecht, of eng*. Wanneer Niveau Twee zich eenmaal een mening over iets heeft gevormd, laat deze zich niet meer veranderen. Niveau Twee functioneert in dat opzicht als het emotionele brein voor Niveau Een en bekommert zich alleen maar om wat het van iets of iemand vindt. Met uitzondering van iemand die in coma ligt, is Niveau Twee altijd alert. De amygdala (zie illustratie 1) zorgt normaliter voor angstconditionering, bijvoorbeeld dat iemand gelijk een onprettig gevoel ervaart wanneer hij weet dat hij iets niet mag doen en zich 'herinnert' welke straf hieraan vast zit. Kinderen waarbij angstconditionering op driejarige leeftijd niet leek te werken, bleken op 23-jarige leeftijd al meer veroordeeld te zijn. (De amygdala heeft dus een grote invloed op het beoordelingsvermogen of

ons geweten door herinnering, wat vervolgens door de prefrontale cortex verder geïnterpreteerd wordt. GF)

The Brain's Four Level Control Center

Het controlecentrum van onze hersenen. Copyright: Jim Wilder

Illustratie 1 toont ons de hersenstructuren die veelal in verband worden gebracht met de vier niveaus van het controlecentrum. Er is nog steeds enige onzekerheid over de vraag waar sommige functies beginnen en eindigen, maar er zijn veel aanwijzingen dat zij zich concentreren op de plaatsen die op de kaart zijn aangegeven. Niveau Eén maakt gebruik van de thalamus en wat bekend staat als de diepe limbische structuren, zoals de basale ganglia. Niveau Twee speelt zich vooral af in de amygdala. De cingulaire cortex of schors bevat het moedergeheugen van Niveau Drie. De meeste aandacht in de wetenschap is gericht op de orbitale prefrontale cortex van Niveau Vier. Met elkaar worden deze structuren wel het limbisch systeem genoemd.

Niveau Drie is het belangrijkste synchronisatiegebied van het controlecentrum. Het bevindt zich in de hersenschors en staat dus open voor interactie met andere mensen, in het bijzonder met diegenen met wie wij een band hebben opgebouwd. Niveau Drie is het emotionele brein voor twee mensen, dat wil zeggen: het kan slechts met één andere persoon tegelijk synchroniseren. De vaardigheid om dit te kunnen doen, wordt opgedaan tussen de tweede en negende maand in het leven van een baby en wel in de relatie met de moeder.

Niveau Drie synchroniseert veel dingen. Onder leiding van een betrokken moeder of opvoeder leert het de lagere en hogere niveaus van de hersenen te synchroniseren, dus zowel de niveaus die zich *onder* als de niveaus die zich in de hersenschors bevinden.

Niveau Drie synchroniseert niet alleen de verschillende hersenlobben. Ook de hersenen van de baby en de moeder – het ene brein met het andere – worden hier gesynchroniseerd. Dit is de reden waarom Niveau Drie ook wel het *moedergeheugen* wordt genoemd, omdat hier een synchronisatie plaatsvindt met de moeder.

Wanneer moeder en kind op deze manier op elkaar zijn afgestemd, dan betekent dit dat Niveau Drie van de moeder is *gedownload* naar het *moedergeheugen* van het kind. Het meer ontwikkelde brein van de moeder heeft zichzelf gekopieerd in haar baby, inclusief datgene wat zij weet en de wijze waarop haar brein is opgebouwd. (Synchronisatie met anderen heeft veel te maken met het ontwikkelen van empathie, dat zoals eerder besproken een grote rol speelt bij de ontwikkeling van het geweten. GF)

Niveau Vier is ons bewuste identiteitscentrum. Dit is het gedeelte van de hersenen dat zichzelf als *ik* beschouwt. Niveau Vier heeft de naam: *orbitale prefrontale cortex* (*orbitaal* betekent onder de oogkas, *prefrontaal* betekent aan de voorzijde van de hersenen, *cortex* betekent het schorsgedeelte van de hersenen). Hier zetelen ons vermogen tot flexibel denken, moreel gedrag, persoonlijke voorkeuren, en zelfbewustzijn. (Het beoordeelt alle informatie vanuit gevoel en denken en is in die zin te definiëren als ons geweten. GF) De orbitofrontale cortex weet dat *ik* het ben die actief is en zijn leven leeft. Het is het bovenste niveau van het controlecentrum en – als alle niveaus goed getraind en ontwikkeld zijn – heeft Niveau Vier het laatste woord over wat ons brein en ons lichaam doen. Dit vermogen van Niveau Vier om ‘flexibel georganiseerd gedrag te blijven vertonen ten overstaan van een hoge graad van opwindning of spanning’, is wat Sroufe noemt ‘een hoofdkenmerk van een stabiel persoon’. Niveau Vier is de plaats waar het vermogen tot flexibel

organiseren zetelt (tot zover Jim Wilder, het gehele artikel is te lezen op de website van Promise).

Het slechte geweten is aantoonbaar in de hersenen

Gewetenloze moordenaars hebben dus geen goed werkende frontale cortex die hun agressieve emoties reguleert. Ze reageren direct op hun emoties. Als een moordenaar wél een normaalwerkende prefrontale cortex heeft en dus wel kan beredeneren dat iets niet goed is, kan een slecht werkende amygdala een normale redenering alsnog in de weg staan. Volgens Raine, een Engelse neurowetenschapper, blijkt dat veel gewetenloze mensen een lage hartslag hebben. Het niveau van opwinding, prikkeling is lager dan normaal. Hierdoor zoekt men situaties om dat niveau te verhogen. Een lage hartslag betekent bij deze categorie een gebrek aan angst. Men maakt zich minder druk over de gevolgen van hun daden. Het ultieme moordbrein wordt volgens Raine gezien met drie abnormaliteiten: een groter stratum gedreven door beloning, een kleinere amygdala die niet reageert op straf en een slechte werking van de prefrontale cortex. Een moordenaar kan alsnog gewetenloos reageren, geen medelijden hebben voor zijn slachtoffers, en achteraf geen berouw hebben voor zijn daad. Hij weet dat het fout is maar heeft er door een slecht werkende amygdala geen gevoel over. In die zin voelt hij ook geen verschil tussen grote of kleine fouten. Door het gebrek aan empathie zal hij op een narcistische wijze alleen op zijn eigen behoeften reageren en niet voelen wat hij de ander aandoet.

Psychopathische moordenaars voelen geen schuld en spijt. Een bijbelse term is een gebrandmerkt (verschroeid, gevoelloos) geweten.

Geweten als functie en oefening in de relatie met God

Eerder in dit artikel hebben we beschreven hoe iemand wedergeboren wordt en de Heilige Geest zich verbindt met die gelovige. Het goede geweten wordt vervolgens gevormd door de Heilige Geest ‘die de wet in zijn hart schrijft’. Er is een geweldig mooie analogie van de manier waarop een moeder op natuurlijke manier door non-verbaal contact het baby’tje vreugde geeft en door de interacties met het baby’tje een identiteit opbouwt (van liefde, gewild zijn etc.). Langzamerhand krijgt de identiteit van het baby’tje, de kleuter, steeds meer vorm door de interacties van de opvoeders. Dit is vergelijkbaar met hoe de christelijke identiteit wordt opgebouwd. Door steeds weer voor het aangezicht van God te komen, net zoals een baby’tje voortdurend voor het aangezicht van de moeder komt, zo zal de Heilige Geest ons leren een identiteit in het geloof in Christus te ontwikkelen. Dit gebeurt doordat we ons voortdurend ‘synchroniseren’ met God, ons geweten reinigen en voor zijn troon (aanwezigheid) komen, en te leren ons op Hem te richten en zo een identiteit op te bouwen die aan Christus gelijkvormig is. De oudtestamentische zegen drukt dit prachtig uit:

“Moge de Heer u zegenen en u beschermen. Moge de Heer het licht van Zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig

zijn. Moge de Heer u Zijn gelaat toewenden en u vrede geven” (Num. 6:24-26). Ons geweten wordt geoefend door steeds de boom des levens (Christus) te zoeken in plaats van de boom van goed en kwaad, onze eigen normen of die van onze omgeving. Steeds Zijn aangezicht zoeken vormt ons geweten, gebaseerd op Zijn vreugde (Ps. 4:7-8; Ps. 89:16; Ps. 34:5; Ps. 21:7, Hebr. 10:19-22; Joh. 15:9-12 enz.).

Het geweten vertelt ons of de verhouding met God en met de medemens rein is. Of onze gedachten en daden voortkomen uit onze eigen wil of uit God. Bij een geestelijke groei zie je dat die twee steeds dichterbij elkaar komen. Zo kan de Heilige Geest spreken tot een gelovige, bijvoorbeeld bij Paulus: “Ik spreek de waarheid in Christus, mijn geweten getuigt met de Heilige Geest.....” (Rom.9:1). Een belangrijk geheim van een overwinnend christenleven is een zuiver, rein geweten. In Handelingen 23:1 zegt Paulus tegenover de joodse raad, dat hij met een rein geweten voor God gewandeld heeft (zie ook 2Tim. 1:3). Dit is echter een zaak van oefening, waarin ieder christen zich dient te bekwamen (Hand. 24:16). Uiteindelijk is de lof of kritiek van mensen om ons heen altijd te bezien met een zekere sceptis. Zij zien vaak het hart niet aan. Een christen moet niet in de eerste plaats de getuigenis van anderen of van zichzelf als toetssteen hanteren voor een goed leven, maar het getuigenis van ons levend geweten, waarin God zelf spreekt. Dat is onze enige maatstaf. “Want dit is onze roem, het getuigenis van ons geweten, dat we in heiligheid en reinheid Gods, niet in vleeselijke wijsheid, maar in de genade Gods, in de wereld verkeerd hebben” (2Kor. 1:12). Hoewel Paulus best een indrukwekkende staat van dienst aangevoerd zou kunnen hebben, is hij er zich terdege van bewust, dat alleen het feit dat er een hemelse Hogepriester is, die zijn zonden reinigt, een basis van leven is. Alle roem is uitgesloten. Naast een eenmalige reiniging door het bad der wedergeboorte (Titus 3:5) tot behoud, is er een voortdurende reiniging nodig van ons geweten, die plaatsvindt, als we de zonden die de Heilige Geest door het geweten ons aangeeft, beledigen en gereinigd hebben. Wandelen in heiligheid en genade Gods. Zo kan men ook pas de wil van de Heer verstaan in het leven (Rom. 12:1,2).

Een belangrijk aspect wat bij het oefenen van het geweten voor God en mensen (dat hoort bij elkaar) in de Bijbel genoemd wordt, vinden we in 1 Petrus 3:13,17: “Heiligt de Christus in uw harten, als Here, altijd bereid tot verantwoording aan al wie u rekenschap vraagt van de hoop,

die in u is, doch met zachtmoedigheid en vrede, en met een goed geweten, opdat bij al het kwaad dat men van u spreekt, zij, die u goede wandel in Christus smaden, beschaamd gemaakt worden. Want het is beter te lijden, indien de wil van God dit eist, goed doende dan kwaad doende”. Lijden omwille van de Here Jezus Christus is een genade (Kol. 1:24). Dit is geen vorm van ascese of het zelf zoeken van lijden, maar een lijden wat ontstaat na het volgen van Gods stem in ons geweten. Bij een gereinigd geweten leren we steeds beter de stem en wil van God verstaan. Soms kan dit betekenen dat we een andere weg volgen dan omstanders, ja, zelfs broeders en zusters van ons verwachten. Het kan zelfs leiden tot gevangenschap, marteling en dood (Rom. 8:36).

Toch geldt als absolute voorwaarde om in de rust van Christus te blijven: “Heden, indien gij zijn stem hoort, verhardt uw hart(geweten) niet” (Hebr. 4:7b). Alleen een goed geweten voor God en mensen wekt een goed getuigenis. Laten we ons niet afschrikken (1 Petrus 3:15) door kwaadsprekerij en dreiging van de tegenpartij, ook al proberen mensen dit goede getuigenis te bestrijden. Het zal zeker niet lukken (vers 16b). Een goed gedrag in andere zaken kan een slecht geweten niet beïnvloeden kwaadsprekerij kan een goed geweten niet verstoren.

Geweten oefenen in gevoeligheid naar de medemens

We hebben al benoemd dat het geweten ook geoefend moet worden, niet alleen naar God maar ook in relatie met de medemens. Dat is het oefenen van de juiste,

bijbelse empathie die voor het geweten zo belangrijk is. Die relatie van het geweten wordt in de Bijbel uitgelegd door Paulus aan de hand van het offervlees in die dagen. Vele dingen die bijvoorbeeld door 'volwassen' christenen gedaan worden naar de wil van God, kunnen tot zonde worden als ze klakkeloos gekopieerd worden door 'zuigelingen'. Meer kennis brengt een sterker geweten, en daarmee een grotere vrijheid met zich mee, terwijl een geringere kennis als oorzaak van een 'zwak geweten' vaak tot grote inperkingen leidt. Dat wordt ons in de eerste Korinthebrief duidelijk aangegeven, als het gaat om onze houding tegenover het offervlees (1Kor. 8:4). Sommigen duiden de goden als niet bestaand, omdat er maar één God is. Voor hen was het zonder betekenis dat het vlees aan de afgoden geofferd was. Het kon in ieder geval gegeten worden. Maar anderen, die lange tijd in de afgodendienst verstrikt waren geweest, zagen een sterke verbinding tussen het geofferde vlees en de god zelf.

Ze wilden het niet eten, omdat hun geweten zwak was, en daarom werden ze door het eten van afgodenvlees verontreinigd (vers 7). De apostel Paulus maakt de verschillende standpunten duidelijk aan de hand van de stand van kennis van het geweten (vers 7). De eersten hadden meer geestelijk licht en zondigden niet als ze van het offervlees aten. Want hun geweten klaagde hen niet aan. De laatsten hadden deze kennis (innerlijke zekerheid) niet en voelden zich schuldig als ze aten en werden dan ook schuldig. Dit laat zien dat een grotere kennis ons toenemend kan veroordelen, maar het kan ook een

veroordeling van ons geweten tegengaan! We moeten daarom God blijven bidden om kennis, omdat we anders verengd blijven in ons geweten, maar die kennis moet tegelijkertijd in nederigheid blijven, anders worden we net als de Korintiërs weer vleeselijk.

Zolang onze kennis ontoereikend is en het geweten ons aanklaagt, moeten we deze stem tot iedere prijs gehoorzamen. Het helpt niet om erover te filosoferen dat een bepaalde zaak geen zonde is. Dat geeft ons nog niet het recht en de vrijheid om tegen ons geweten te handelen. Let wel, ons geweten is een acute maatstaf voor de leiding van God in ons. We kunnen daaraan gehoorzamen of zondigen. Wat door het geweten veroordeeld wordt, wordt ook door God veroordeeld.

Tot nu toe hebben we alleen nog maar gesproken over uiterlijke dingen zoals voedsel. Wanneer het echter gaat om geestelijke dingen, kan ons kennisniveau net zulke verschillen te zien geven. God handelt met ons naar onze 'geestelijke leeftijd'. Bij jonge gelovigen gaat het vaak om uiterlijke dingen: kleding, voedsel. Als jonge christenen de Heer willen volgen, dan verlangt Hij vaak van ze dat ze de uiterlijke dingen ordenen in gehoorzaamheid. Als er daarna meer ervaringen met de Heer zijn, dan lijkt het alsof onze vrijheden meer worden. Maar juist de 'verder op weg' christenen staan voor een groot gevaar. Hun geweten is zo sterk dat het in 'ongevoeligheid' dreigt weg te zinken. Jonge gelovigen die de Heer van

harte willen dienen, gehoorzamen in vele dingen, omdat hun geweten gevoelig en gemakkelijk te leiden is door de Heilige Geest. Oudere gelovigen hebben vaak zoveel kennis dat ze het gevaar lopen met hun verstand zaken te overschatten en daarmee de gevoeligheid van hun geweten verminderen.

Ze komen in de verleiding om alleen met hun verstand tot keuzes te komen. Zo worden ze ongevoelig voor de Heilige Geest. Dit is een harde klap voor hun geloofsleven. Het neemt vaak de frisheid uit de wandel van een gelovige en veroorzaakt afstand en verlamt geestelijke opname. Hoewel kennis dus zeer nodig is, zullen we deze op zich niet alleen moeten volgen. Als we niet opletten wat ons geweten intuïtief veroordeelt, en daarvoor in de plaats onze kennis zetten, wandelen we in het vlees. Wie heeft niet ook ervaren dat ons geweten onrustig werd van iets dat onze kennis als legitiem beschouwde? Kennis wordt door het speuren van ons verstand verkregen, maar wat niet altijd geleid wordt door Gods Geest. Zo kan het gebeuren dat kennis en geweten met elkaar in strijd komen. Laat ieder die geestelijk wil wandelen, zich oefenen in een rein geweten voor God en voor mensen, opdat er volle vrijmoedigheid is om in te gaan in het binnenste heiligdom, door het bloed van Jezus.

Tot slot

Als we alle gezichtspunten over de ontwikkeling en het functioneren van het geweten op een rijtje zetten, blijken veel

sociologische, psychologische en neurofysiologische factoren de bijbelse visie op het geweten te ondersteunen. Belangrijke aspecten als identiteitsvorming, impulsbeheersing, socialisatie, zelfbeheersing, groepsidentiteit, verwerken van ervaringen van kennis en cultuur, ontwikkelen van empathie, synchronisatie en hersenonderzoek en natuurlijk niet in de laatste plaats geestelijk leven passen naadloos in een bijbelse analyse over het geweten. Natuurlijk is de bijbelse visie maatgevend en niet het wetenschappelijk onderzoek. Het geweten in de Bijbel wordt getekend vanuit een geestelijke dimensie waarin de mens verbonden is met God. Die verbondenheid uit zich in de geweldige schepping die de mens is naar geest, ziel en lichaam. God is de schepper van ons lichaam, onze geest en onze hersenen! Hij krijgt alle eer: "Moge de God van de vrede zelf uw leven in alle opzichten heiligen, en mogen heel uw geest, ziel en lichaam zuiver bewaard zijn bij de komst van onze Heer Jezus Christus" (1Thess. 5:23).

© Gerard Feller, augustus 2015

Geraadpleegde literatuur

Gerard Feller: Het geweten, artikel in blad Promise 1999, zie: <http://www.stichting-promise.nl/bijbelstudies-bemoedigend/het-geweten.htm>

Watchman Nee: The Spiritual man, isbn 90-5719-049-4 Uitgever: Importancia Publishing. www.importancia.com Nederlandse uitgave 2002

Dr. Jim Wilder: Met vreugde man zijn, groeien naar volwassenheid. Uitgeverij Archippus, 448 p., genaaid gebrocheerd. ISBN: 9789079011018, € 24,95. www.archippus.nl met daarin het artikel over emotionele synchronisatie wat ook te lezen is op de website van Promise (artikelen Jim Wilder)

<https://nl.wikipedia.org/wiki/geweten>
Bram Bakker (psychiater):: Gewetenloze opvoeding. Artikel in het AD van 20 maart 2010

Dr..H. Dubbeldam: Bewustzijn en visie op de werkelijkheid. <http://www.ecclesianet.nl/?page=16485230>

Dr. Adrian Raine: The Anatomy of violence <https://crim.sas.upenn.edu/people/faculty/adrian-raine>

Jan Kerkhofs (emeritus prof. te Leuven): Het geweten. Lannoo nv Tiel België. isbn 9789020947632

Antwoorden op vragen van atheïsten

Veel atheïsten zijn vastbesloten om het bestaan van God te ontkennen en argumenten voor het bestaan van God te weerleggen. Ze hebben argumenten verzameld die de suggestie wekken dat bewijzen is dat God niet bestaat. Een lezer heeft een aantal van die argumenten als reactie op mijn artikelen verzameld. Hoewel niet iedereen mijn antwoorden zal accepteren, wil ik ze geven vanuit een geest van liefde, in de hoop dat degenen die echt op zoek zijn naar antwoorden, zullen beseffen dat ze er wel zijn en dat het geloof in God niet onredelijk is.

Argument 1: Godsdiensten zijn met elkaar in tegenspraak

Veel religies hebben een verschillende kijk op God, op wie Hij is en op wat Hij wil. Aangezien tegenstrijdige verklaringen niet juist kunnen zijn, moeten veel godsdiensten, zo niet allen onjuist zijn. Antwoord: Dit is een verkeerde argumentatie. Als verschillende godsdiensten verschillende meningen hebben, kunnen

ze inderdaad niet allemaal waar zijn. Maar dan moet men zich afvragen: Welke heeft de meeste controleerbare historiciteit? Welke beantwoordt het beste de vele levensvragen? Welke verklaart het beste de wereld die we om ons heen zien? De claims van het christendom zijn de meest redelijke en van alle godsdiensten heeft het christendom de meest krachtige antwoorden op allerlei vragen. Alle andere religies beweren dat je de weg naar de hemel zelf moet verdienen, alleen het christendom vertelt ons dat God alles wat nodig is heeft gedaan. Uiteindelijk zal blijken dat het volkomen redelijk is om onze opstand tegen God op te geven en te geloven wat de Bijbel zegt. God zal onze zonden vergeven en ons leven veranderen, en Hij staat garant voor een eeuwig leven samen met Hem.

Argument 2: Het argument van teleurstelling

Men beweert dat als men om hulp vraagt, er geen zichtbare of merkbare hulp van

God komt, en daarom is er geen reden te geloven dat er een God bestaat.

Antwoord: Als een kind zijn of haar ouders om iets vraagt en de ouders dat (nog) niet geven, is dat geen reden om aan te nemen dat de ouders niet bestaan. De ouders beslissen of het verstandig of onverstandig is om het kind te geven waarom het vraagt. God wil ons 'het goede' geven (Matt. 7:11) en weet wat goed voor ons is. In de Bijbel staat in 1 Joh. 5: 14: "Wij kunnen ons vol vertrouwen tot God wenden, in de zekerheid dat Hij naar ons luistert als we Hem iets vragen dat in overeenstemming is met Zijn wil."

Deze tekst zegt dat Hij ons zal antwoorden naar Zijn wil, dus niet naar onze behoeften. Het zou een complete chaos worden als elk gebed, zelfzuchtig of onbaatzuchtig, beantwoord zou worden zoals wij willen. Is het niet veel beter om de antwoorden aan God over te laten, vertrouwend op Zijn alwetende wijsheid om ons te geven wat Hij vindt dat we werkelijk nodig hebben?

Argument 3: Gevolgtrekkingen vanuit de historie

Dit argument behelst dat aangezien de meeste theïstische religies in de geschiedenis (bijvoorbeeld de oude Egyptische religie en de oude Griekse religie) en hun goden uiteindelijk als onecht beschouwd moeten worden, dus alle theïstische religies met inbegrip van de huidige in hun gevolgtrekkingen hoogstwaarschijnlijk niet waar zijn.

Antwoord: Maar heeft dat argument dan betrekking op alle religies? Veel religies zijn volgens de meest recente wetenschappelijke theorieën onwaar, en dat is ook de reden waarom de 'huidige' theorie de

'huidige theorie' is. Moeten we daarom geloven dat iedere theorie wetenschappelijk gezien onwaar is? De valse, onware religies leveren precies datgene wat we kunnen verwachten als groepen mensen de ware God verwerpen. Wanneer men de waarheid (voor zover men die heeft leren kennen) verwerpt, gaat men op zoek naar een onware vervanger van die waarheid. De goddeloze mensheid blinkt uit in het verzinnen van religies die gebaseerd zijn op egoïsme en trots. Het gegeven dat sommige mensen de waarheid ontkennen betekent niet dat er geen waarheid is! Iedereen die oprecht op zoek is naar de waarheid moet zich eens verdiepen in de claims van het christendom. Natuurlijk zijn er ook mensen die nooit het evangelie van Jezus Christus gehoord hebben. De stem van de God die het universum geschapen heeft gaat uit naar alle mensen, Hij heeft alles gedaan wat nodig is om ons met Hem te verzoenen.

“Want God had de wereld zo lief dat Hij Zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft” (Joh. 3:16).

Argument 4: Het argument van een slechte schepping

Het argument dat de schepping slecht is, betwist dat er een God is die aan de basis van onze levensvorm staat.

Antwoord: En wat zou een beter ontwerp zijn? Aangezien God almachtig en alwetend is, is het dan onredelijk aan te nemen dat Hij ons naar Zijn inzicht op de beste manier geschapen heeft? Het genoemde atheïstische argument vertegenwoordigt eens te meer de menselijke arrogantie. We denken op de een of andere manier meer te weten dan God en denken Zijn

scheppingswerk zelf veel beter te kunnen. Dit roept de vraag op: “Hoe zouden wij het dan gedaan hebben?” We kunnen zelf geen enkel leven scheppen uit het niets, laat staan de wereld met mensen, dieren en planten. We hebben nog nooit een planeet gemaakt en toch denken we dat we het recht hebben om Gods schepping te bekritisieren. We moeten veel meer iets anders bedenken, namelijk dat de wereld die we vandaag waarnemen, geleden heeft onder de gevolgen van duizenden jaren zonde en corruptie. Wat we nu in de wereld om ons heen zien is niet in dezelfde staat als toen God het geschapen heeft. God heeft het universum beoordeeld als ‘zeer goed’ toen Hij het voor het eerst maakte (Gen. 1:31). 1 Tim. 4:4 zegt: “Alles wat God geschapen heeft is goed”. God schiep alles zoals Hij wilde; het is te wijten aan de gevolgen van de zonde dat er zoveel verdriet, ziekte, dood enzovoort in de hedendaagse wereld is.

Argument 5 : Het probleem van het kwaad in de wereld betwist het bestaan van een almachtig en alwetend bestaan van God, die dat kwaad en lijden toch niet toe zou staan

Antwoord: God heeft ons geschapen en begiftigd met een vrije wil, waardoor wij vrijheid kunnen ervaren. Echter vrijheid is geen vrijheid als we geen keuzes kunnen maken. God gaf ons de mogelijkheid om te kiezen: we kunnen kiezen voor het goede of voor het kwade. De eerste mensen kozen ervoor om God ongehoorzaam te zijn en zo kwam de zonde in ons bestaan (Gen. 3 en Rom. 5). Onze zondige natuur is de wortel van het kwaad en het lijden. Als we dit inzien en echt belangrijk vinden waarom veranderen we dan niet? We kunnen niemand anders dan onszelf de schuld hiervan geven. De Bijbel leert

dat God onze aard kan veranderen als we ons willen afkeren van het zondige leven en voor Hem willen leven.:

“Daarom ook is iemand die één met Christus is, een nieuwe schepping. Het oude is voorbij, het nieuwe is gekomen” (2 Kor. 5:17).

Wanneer een persoon op deze manier door God wordt veranderd, dan wordt hij niet langer beheerst door zondige begeerten en verleidingen die zo vaak de oorzaak zijn van veel lijden in deze wereld.

Argument 6: Het idee van de hel, een plaats van eeuwige verdoemenis, als gevolg van de acties die we in dit leven begaan, is in tegenspraak met Gods almacht en alwetendheid

Antwoord: Dit argument houdt geen rekening met het feit hoe een heilige God de zonde ziet. Hij ziet de zonde als ernstig genoeg dat hij Zijn Zoon, Jezus Christus om onze zonden aan het kruis liet sterven, zodat onze zonden vergeven konden worden (Joh. 3:16). Liefde en welwillendheid zijn niet Gods enige kwaliteiten. God is ook rechtvaardig en heilig. Als men begrijpt dat God alles gedaan heeft om ons van de hel te redden, dan is de enige reden dat iemand naar de hel gaat diens eigen keuze om Gods aanbod van redding te verwerpen. Het is dan duidelijk dat de straf van een eeuwige verdoemenis het gevolg is van een zelf gekozen lot. Niet voor God kiezen betekent kiezen voor de plaats waar Hij niet is (de Godverlatenheid). We moeten ook het begrip ‘pijnigen of martelen’ definiëren. J. Warner Wallace legt uit: “De Bijbel zegt dat degenen die in de hel terecht komen gekweld zullen worden. De mate van dit lijden wordt beschreven in dramatische, illustratieve taal. Maar de Bijbel beschrijft de hel nooit als

een plaats waar God of zijn engelen bezig zijn met het actief 'martelen' van de zielen van de opstandigen. Martelen (torture) is een sadistische activiteit die vaak gedaan wordt vanuit een sadistisch genoegen om het martelen zelf. Het 'martelen' in de hel heeft echter veel meer betrekking op het lijden als gevolg van de consequenties van de verkeerde keuzes die men gemaakt heeft. Men kan voortdurend gekweld worden door wroeging over een verkeerde beslissing in het verleden zonder door anderen actief gemarteld te worden (1).

Argument 7: Niet gelovigen betwisten het bestaan van een almachtige God die wil dat mensen in hem geloven met het argument dat een dergelijke God wel veel meer mensen tot geloof zou brengen

Antwoord: De Bijbel leert dat ieder mens in feite weet dat God bestaat. Het is onvermijdelijk dat iedereen van God weet. Psalm 19:1 zegt:

“De hemel verhaalt van Gods majesteit, het uitspansel roemt het werk van zijn handen.”

Dit werk van Zijn handen wijst op een onvoorstelbaar intelligente bron die altijd in onze nabijheid is. Men moet moedwillig de waarheid geweld aandoen om alle wonderlijke finesses in de natuur als gevolg van toeval te zien. Nog duidelijker staat het in de Bijbel in het boek Romeinen. In Rom. 1:19-20 lezen we:

“Want wat een mens over God kan weten is hun bekend omdat God het aan hun kenbaar heeft gemaakt. Zijn onzichtbare eigenschappen zijn vanaf de schepping van de wereld zichtbaar in Zijn werken,

Zijn eeuwige kracht en goddelijkheid zijn voor het verstand waarneembaar. Er is niets waardoor zij te verontschuldigen zijn”.

De Heilige Geest raakt in deze tijd nog steeds harten van mensen aan, zodat zij zich hun zondige toestand en het onvermijdelijke oordeel daarover en hun behoefte aan een Redder kunnen realiseren. Jezus vertelde Zijn discipelen dat de Heilige Geest zou komen.

“Wanneer Hij komt zal Hij de wereld duidelijk maken wat zonde, gerechtigheid en oordeel is: zonde- dat ze niet in mij geloven, gerechtigheid- dat Ik naar de Vader ga en jullie niet meer zal zien, oordeel- dat de heerser over deze wereld is veroordeeld” (Joh. 16:8-11).

De Geest werkt in op het geweten van ieder individu en maakt duidelijk aan elke persoon dat er zoiets is als zonde, dat wij verantwoordelijk zijn voor een Schep-

per en dat we op een dag zullen worden beoordeeld. Dit in tegenstelling tot het atheïstische standpunt; God heeft het onmogelijk gemaakt dat we niet van zijn bestaan zouden weten. Hij geeft ons echter de keuze om Hem te erkennen of Hem te verwerpen. Atheïsten zeggen dat zij niet in God geloven, maar de Bijbel zegt dat ze niet kunnen zeggen dat ze nooit geweten hebben dat ze het zouden moeten.

*Auteur: Robert Driskell**

Vertaling en bewerking: Gerard Feller

Noot redactie: We beseffen dat deze simpele stellingen niet alle mogelijke vragen over apologetiek beantwoorden. Toch denken we dat het nuttig kan zijn als gesprekstof met andersdenkenden.

*Article Source: [http://www.faithwriters.com-\(The home for Christian Writers\)](http://www.faithwriters.com-(The home for Christian Writers))
[1] <http://coldcasechristianity.com/2013/why-would-god-punish-finite-temporal-crimes-in-an-eternal-hell/>

Bruno Gröning zelfs postuum

Korte levensbeschrijving

Bruno Gröning (of Groening, in het vervolg van dit artikel: BG) leefde maar kort: 53 jaar. Op 30 mei 1906 werd BG in Gdańsk, de toenmalige Duitse stad Danzig, als Bruno Grönkowski geboren. Hij groeide op in een Rooms-Katholieke omgeving. In 1928 trouwde hij met Gertrud Cohn en werd vader van twee zonen. Zoon Harald, geboren in 1931, stierf al in 1939 aan een falen van zijn hartkleppen en zoon Günther, geboren in 1939, bezweek reeds in 1947 aan borstvliesontsteking. De vroege dood van deze jongens zou te wijten zijn aan de houding van hun moeder die niet in de genezingskracht van BG geloofde, maar wel haar kinderen aan een arts toevertrouwde. BG raakte in de Tweede Wereldoorlog gewond aan het oostfront. In 1955 volgde echtscheiding, maar in hetzelfde jaar hertrouwde BG met de Française Josette Dufossé. In 1949 trad hij met genezingen voor het eerst in de openbaarheid omdat God hem hiertoe het bevel zou hebben gegeven. Dieter Hülsmann uit Herford werd door BG genezen, maar stierf in 1955 op 16-jarige leeftijd toch aan zijn ziekte. BG groeide uit tot een Duitse gebedsgenezer van mensen en zelfs dieren en planten, en hersteller van defecte technische apparaten. In de vijftiger jaren baarde hij opzien door grote genezingssuccessen. Op de website www.bruno-groening.org/ kunnen we fantastische verhalen lezen. Midden vorige eeuw was BG in Duitsland een fenomeen. Alleen al door zijn aanwezigheid en door zijn woorden genazen mensen. Dit gebeurde niet alleen in zijn nabijheid, maar ook op afstand. Toen dat bekend werd, stroomden duizenden mensen toe. Bijbelse taferelen waren het gevolg: blinden konden zien, lammen konden lopen. Op de vele foto's van BG zelf is een verdikking van zijn hals te zien, waarbij ik denk aan struma of krop, maar ik heb nergens hiervoor een verklaring gelezen. Er werd verteld dat het een soort klier was. Als BG voor veel mensen Genezende Kracht doorgaf, dan nam zijn hals in omvang toe. Werd er geen beroep op hem gedaan dan

nam zijn hals in omvang af, de hals kreeg dan weer een normale omvang.

In elk geval bleek hij door een ziekte te zijn ingehaald. BG die in één persoon een kettingroker en een genezer verenigde, stierf echter zelf al op 26 januari 1959 aan maagkanker in een ziekenhuis te Parijs.

Opvallend was dat BG zelf een van de mensen was die zichzelf blijkbaar niet kon genezen en zelf ook niet genezen kon worden. Dat zou komen omdat hij zichzelf niet mocht helpen. Kanker is 'slechts' de officiële doodsoorzaak, maar was het werkelijk kanker? Dr. Bellanger had na de tweede operatie gezegd: "De verwoesting in Bruno's lichaam is verschrikkelijk, het is een totale inwendige verbranding. Hoe hij zo lang en zonder ontzettende pijn te lijden, kon leven, is mij een raadsel". BG had al jaren voordien gezegd: "Als men mij het werken zal verbieden, verbrand ik inwendig". En het werken was hem inderdaad verboden, want hij had wegens het ongeoorloofd uitoefenen van de geneeskunde de 'Heilpraktikerwet' overtreden, zo besloot de Duitse rechtbank. Van artsen en de pers kreeg hij kritiek voor charlatanerie. BG werd veroordeeld tot een geldboete en gevangenisstraf, waartegen hij in beroep ging. De uitspraak van het hoger beroep overleefde hij niet. In Dillenburg is BG begraven, wat een bedevaartsplaats werd voor veel van zijn aanhangers.

Zijn volgelingen

De Bruno Gröning Vriendenkring bestaat

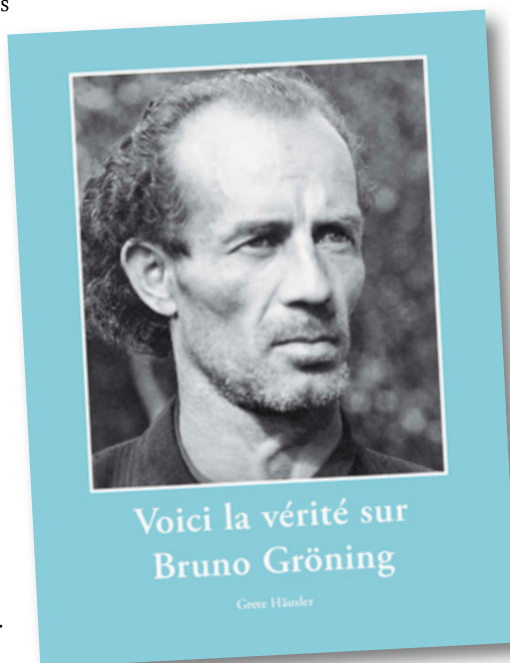
uit mensen die 'de erfenis' van BG willen behouden. Behalve de website organiseren zij ook lezingen en informatieavonden. Daar komen artsen die horen bij de 'Medisch Wetenschappelijke Vakgroep' van de vriendenkring. Zij vertellen over allerlei genezingen die ze hebben meege maakt en hebben gedocumenteerd. Maar net zoals je een verhaal over een UFO kan documenteren, betekent dit nog niet dat het buitenaards was.

In 1979 had de Oostenrijkse Grete Häusler bemerkt dat de genezingen na zijn dood doorgingen en daarom ging zij door met een vriendenkring van BG. Zij bouwde dit uit tot grote wereldwijde organisatie. In Rusland, Roemenië en Polen waren er in 1996 meer leden dan in Oostenrijk, Nederland (vooral in Limburg) en Zwitserland.

Wereldwijd waren er in 1996 ongeveer 30.000 volgelingen in 700 gemeenschappen. Vooral in Duitsprekende landen is de BG-Vriendenkring in de laatste jaren enorm uitgebreid. In Duitsland bevonden zich toen 12.000 'Vrienden', die in 193 gemeenschappen bij elkaar kwamen. In 1999 zijn er 43 landen waar de BG-

Vriendenkring aanhangers had. Inmiddels zijn er groepen volgelingen in 70 landen, en is daarmee dus een wereldwijde organisatie ontstaan. In 2003 komen ongeveer 60.000 mensen in ongeveer 1500 groepen bij elkaar.

In deze vriendenkring vinden alle activiteiten kosteloos plaats, alle kosten worden

werkt

door vrijwillige bijdragen gedekt. De BGV is op allerlei manieren sterk wervend bezig.

Binnen de jeugdkringen worden jongeren op volksmuziek en volksdans getrakteerd, terwijl kinderen gedoopt schijnen te kunnen worden en belijdenis kunnen doen. De inhoud van deze ceremoniën is mij niet bekend.

Zijn genezingsfilosofie

Hij liet de kennis na over het opnemen van een geestelijke genezende kracht: de 'Heilstrom'. Hij vergelijkt de mens met een batterij die in het dagelijks gebruik kracht verliest en steeds weer opgeladen moet worden. Het geloof in het goede is hiervoor evenzo de voorwaarde als de wil om gezond te zijn. De mens is overal omgeven door genezende golven die hij alleen maar hoeft op te nemen. Volgens de leer van BG is God de grootste arts. Voor BG bestaat er geen ongeneeslijke ziekte, maar zijn er alleen mensen die niet in staat zijn om zich open te stellen voor het geestelijke werken. Ook de hoeveelheid succesberichten van kinderen, dieren en planten bewijst dat de vermoedens, als zouden de genezingen zijn ingebeeld door autosuggestie of suggestie van buitenaf, ongegrond zijn. Veel meer gaat het hier

om het controlebaar werken van een geestelijke genezende kracht, waarvan de positieve uitwerking blijkt uit medische onderzoeksmethoden.¹

Er bestaat een hogere kracht, die de basis van al het leven is en genezing kan geven. BG noemde haar de goddelijke 'Heilstrom' of de goddelijke kracht. Hij beschikte wat dit betreft over exacte intuïtieve kennis, wat hij door zijn eenvoudige leer voor alle mensen bruikbaar heeft gemaakt. Voor het ontvangen van de heilstroom moeten de deelnemers 'zich instellen', wat een bepaalde techniek blijkt te zijn. Om deze heilstroom op te nemen, zit de hulpzoekende onder meditatieve muziek rechtop, met geopende handen gelegd op het bovenste deel van de dijen en met de armen en benen niet over elkaar, om het stromen van de heilstroom niet te belemmeren. Gedachten aan ziekten en zorgen werken storend, gedachten aan iets moois daarentegen helpen. Dit doet denken aan autosuggestie.

In Duitsland kan dat het beste om 9.00 uur en 21.00 uur ontvangen worden. Die tijden worden aangeraden, ook in andere landen, omdat de kracht sterker zou worden als wereldwijd zich velen tegelijkertijd gaan instellen.

Als de heilstroom door het lichaam

stroomt, stoot deze op de organen die door ziekte zijn belast en begint daar een reinigende werking. Daarbij kan er pijn optreden, die een aanwijzing is voor de reiniging van het lichaam. Omdat de ziekte in haar aard niet door God gewild is, wordt zij geleidelijk verwijderd. Dat kan in enkele gevallen ook spontaan gebeuren. Hiervoor is het nodig dat de mens zich in gedachten niet meer met de ziekte bezighoudt, maar erin gelooft dat voor God geen 'ongeneeslijk' bestaat. Om ook verder gezond te blijven, stellen de BG-vrienden zich dagelijks op de ontvangst van de heilstroom in. Het gezonde lichaam vormt de basis voor een leven in harmonie met de mens zelf, zijn medemensen en de natuur. Het doel van de leer van BG is om een zieke tot een levensblij mens te maken, die vrij is van lichamelijke en psychische belastingen. Genezing kan echter weer verloren gaan door een negatieve, kritische omgeving, maar ook door twijfel aan BG's leer. Critici worden 'satanische mensen' genoemd en zijn te vermijden.

Een wezenlijk bestanddeel van de leer van BG is de waarborg van de vrije wil. Ieder kan op elk moment de vriendenkring verlaten; financiële of juridische bindingen bestaan niet. Er vinden geen medische adviezen, onderzoeken of behandelingen plaats.

Tal van succesberichten tonen aan dat ook bij alcohol- en drugsverslaving, angsten, depressies, frustraties, enz. genezing langs geestelijke weg mogelijk is. Doordat een

genezing langs geestelijke weg medisch te bewijzen is, kon in de laatste jaren een omvangrijk archief worden aangelegd. De Medische-Wetenschappelijke Vakgroep (MWF) is een internationale vereniging van enkele duizenden artsen en vertegenwoordigers van andere medische beroepen uit meer dan 60 landen. Sinds 1992 onderzoekt ze genezingen en hulp die langs geestelijke weg volgens de leer van BG tot stand zijn gekomen.

BG vroeg de mensen om te vertrouwen op en te geloven in God. Hij beschouwde gezondheid, anders dan ziekte en ongemakken, als de natuurlijke staat van alle levende wezens. Hij stelde dat gezondheid (en de genezing van ziekten) wordt bewerkstelligd door de absorptie van een goddelijke levenskracht, die door hem 'Heilstrom' genoemd werd. (Deze Heilstrom is dezelfde natuurkracht als die welke in Japan 'reiki' genoemd wordt.) BG oordeelt ziekte als een van de satan komend kwaad als gevolg van foute gedachten en daden.

Zolang de mens de spelregels (Gods wetten) van het leven kent en zich daaraan houdt, gaat het hem goed. De mens leeft dan in de goddelijke orde en ervaart daardoor alleen maar goede dingen. In het andere geval, als hij buiten deze orde terechtkomt, wat meestal onbewust gebeurt, grijpt het kwade hem, zoals ziekten, angsten, zorgen, onvrede en nog veel meer andere dingen. Pijnen, allergieën, nachtmerries, reumatische pijnen, darmverstoppingen zouden allemaal verdwenen zijn dankzij BG's heilstroom. Vertrouwen op hem zou zelfs het zoeken naar een arbeidsplaats gunstig beïnvloeden.

Argwaan

Hier volgt een getuigenis van iemand die zich in liet met de leer van BG:

"Ik kreeg mijn twijfels doordat ik me steeds slechter ging voelen door met de leer van BG bezig te zijn. Hij zegt dat dat "Regelungen" zijn, de reiniging dus, doordat de Goddelijke kracht die je binnenkrijgt gaat vechten met je blokkades en pijn en dat kan de klacht verergeren. Maar daarover moet je je niet druk maken want het is de weg naar genezing. Die pijn moet je verdragen en geloven in je genezing.

In zijn toespraken had hij het wel vaak over Jezus en ook raadde hij aan om de Bijbel te lezen. Hij zei dat ziekte van het kwade komt en het kwade is, dat moeten we van ons afwijzen. Eigenlijk zijn al zijn teksten een versimpelde weergave van de bijbel. De documentaire over het leven van BG wordt regelmatig in het land vertoond op verschillende plaatsen. In de bijeenkomsten in het hele land zijn de boeken, cd's en dvd's verkrijgbaar tegen een vrijwillige gift. BG ziet zichzelf dus als een bemiddelaar

tussen God en de mens. Ik raakte verward omdat Jezus dat eigenlijk is en als ik dan ging bidden wist ik niet meer wie ik dan moest vragen en vroeg dan God, Jezus en Bruno.

De pastoraal werker in mijn kerk is zo sterk verbonden met de Heilige Geest dat ze op een gegeven moment tegen mij zei: "niet je hele hart behoort aan Jezus en dat veroorzaakt je probleem". Ik had helemaal nog niets verteld over BG. Dat heb ik toen wel verteld en voor haar was het duidelijk vaste grond voor het kwade. (Ik ben daar erg van geschrokken.) Dat heb ik geloofd en daarom heb ik de kring van BG verlaten en heb vergeving gevraagd en al mijn materiaal verbrand. Maar het laat me niet los, ik moet gewoon de waarheid weten, als iemand mij dat tenminste kan vertellen".

Deze vraag en bovendien de oproep vanuit een folder van de Bruno Gröning-Vriendenkring 'Weest u niet lichtgelovig. Overtuigt u zich!', is voor mij des te meer een aansporing om deze persoon en zijn volgelingen te onderzoeken.

De rol van BG in de genezingen

"Ik ben het niet die geneest - de goddelijke kracht helpt en geneest, ik ben slechts een instrument van God". BG is, zoals hij zelf zegt, de kleine mecaniciens die de verbinding met God in de mens weer herstelt. Door deze verbinding kan de goddelijke energie weer door het lichaam stromen (Heilstrom) en kan genezing plaatsvinden van geestelijk en lichamelijk leed. Hij leert ons hoe deze kracht weer op te nemen die duizenden mensen over de hele wereld, troost, liefde en heling heeft gebracht. Dat ook nu, na zijn dood, de kracht nog werkt, bewijzen de vele genezingsberichten.² Toch staat BG zelf in het centrum van zijn 'leer'. Hij fungeert als het kanaal voor die 'heilstroom' van God en geeft dit op de juiste wijze door aan de mensen. Hoewel BG overleden is en dus niet meer lijfelijk aanwezig kan zijn, moet bij elke bijeenkomst een portret van de meester aan de muur hangen. Het BG-lied "Er ist der Helfer in der Not, erlöst uns aus der Sünde Tod, nimmt alles Böse einfach fort. ... In Paris ließ er für jeden sein Blute [sic] und sein heil'ges Leben", bewijst dat BG niet als genezer, maar als geneesmiddel gezien moet worden.

BG is voor velen een dierbare heilige uit het naoorlogse Duitsland die het licht terugbracht voor geestelijk ontheemden. Velen zien door zijn bemiddeling hun gezondheid verbeteren, en merken dat hun geloof (welk geloof is dit precies? WJPH) zich verfrist en verdiept.

Hij gaat ervan uit dat ieder mens in een betere geestelijke en lichamelijke toestand kan komen, indien deze mens zich als een soort radio-ontvanger steeds fijner afstemt

op de Goddelijke Bron.

BG heeft de brug tussen God en de mensen hersteld, ja is zelf die brug, en ziet zich als de redder van de totale wereld. Aan BG wordt aan almacht grenzende paranormale bekwaamheid toegeschreven en zijn leven is met legenden omringd. Slechts het denken aan BG zou je kunnen bewaren voor blikseminslag en verkeersongelukken en je kunnen helpen bij het

vinden van een kleuterschool of arbeidsplaats. Vandaar dat veel volgelingen een foto van BG als een heilige icoon bij zich dragen, voor het geval zich noodsituaties zouden voordoen. De bevestiging van zo'n foto aan de hiel zou blaarvorming bij bergbeklimmingen voorkomen. BG wilde in zijn leven de Christusleer opnieuw leven geven. En dan niet in het nauwde dogmatisch kader van een kerk.

Ieder mens was welkom bij hem, ongeacht geloof, ras en afkomst. Bruno is een nederige bemiddelaar, die je als het ware helpt je 'radio' beter af te stemmen op God. Als je dat tenminste wilt, want zoals eerder gesteld, de vrije wil van de mens is voor hem heilig. Als mens kun je namelijk met je hogere intuïtie nagaan wat God van je wil. Volgens BG mag de mens slechts aan God onderdanig zijn, en zeker niet aan een medemens. Zo weigerde hij dan ook om zelf in de oorlog anderen te doden. Een mens die heel goed heeft ervaren waartoe de bemiddeling van BG kan leiden, is Alfred Hosp uit Oostenrijk. Alfred was een kort leven voorspeld vanwege zijn handicap. BG voorzag echter dat hij lang zou leven en zelfs boeken zou schrijven, wat eigenlijk ondenkbaar was, gezien zijn beperkingen op dat moment. De boeken zijn er gekomen, en ze geven prachtig weer wat BG in het leven van Alfred Hosp heeft betekend. Men vindt informatie op de site van de Oostenrijkse vereniging, waarvan Alfred voorzitter is.

De Christusleer van BG heeft veel weg van de leer over het Christusbewustzijn, zoals die door de Bengaalse yogaleermeester Yogananda is uitgewerkt in het omvangrijke 'The second coming of Christ' en in 'God talks with Arjuna. The Bhagavad Gita'. Het gaat hier om een heel diepgaande alles overstijgend liefdevol bewustzijn dat o.a. ook de Krishna-conceptie uit het hindoeïsme en het Boeddhaschap omvat. Ook in de kriya-yoga van Yogananda zijn parallellen te vinden met de leer van Bruno. Alleen is het Brunogebeuren niet zo geritualiseerd als bij de aanwijzingen van Yogananda.

De adepten hoeven dan ook niet celibataire vegetarische monniken te worden of zo iets. Volgens BG hoef je de alcohol alleen maar te laten staan als je merkt dat die niet goed is voor je gezondheid of als het overdadig gaat worden.

BG kent ook geen geheime inwijdingen,

zoals bij de kriya-yoga van Yogananda wél het geval is. De geestelijke ontwikkeling voltrekt zich op de 'rijpe' momenten vanzelf in de stilte van de meditatie. In sommige 'Brunoclubs' gaat men bij alle goede bedoelingen enigszins ongenueanceerd met de geestelijke nalatenschap van BG om. Helaas heeft dat wel eens geleid tot negatieve publiciteit. Men vergeet soms ook dat de formuleringen van BG stammen uit een Duitse context van direct na de oorlog, en mogelijk ook daarom in eerste instantie wat pittig of ouderwets kunnen overkomen. De wereld was kleiner en de spiritualiteit veelal nogal beperkt in de gangbare christelijke kerken. BG moest zijn woorden daaraan aanpassen. Ziekte wordt bij BG vaak iets van het 'böse' genoemd. De achterliggende gedachte hierbij is, dat iemand die aan een ziekte lijdt, ergens ooit geblokkeerd is geraakt in zijn verbinding met de eeuwige verjongende c.q. verlossende Goddelijke Bron, en zo als het ware gedeeltelijk of meer gevangen is de boze donkerte van het bestaan.

BG geeft echter ook heel duidelijk aan dat het niet aan ons is over een ziekte van een ander te oordelen. Het is slechts aan God om de ware achtergrond en bedoeling van een ziekte te kennen, en een al of niet mogelijke genezing voor het huidige leven te voorzien. Genezing zou bijvoorbeeld ook best in een volgend leven kunnen komen, na een zwaar gedragen leven met beperkingen. BG ging namelijk ook uit van de reïncarnatiegedachte en putte uit het esoterische gedachtengoed. BG zou dan ook niet veel op hebben met mensen die met het 'karmaboek' in de hand over anderen oordelen of hun een schuldgevoel aanpraten.³ In de BGVriendenkring hebben verschillende syncretistische gedachten zich genesteld. BG wilde dat iedereen bij zijn eigen religie bleef, wilde dus geen nieuwe religie stichten en verlangde geen kerkverlating om zich bij hem aan te sluiten.

Evaluatie vanuit christelijke optiek

* We nemen aan dat velen binnen de vrienden van BG te goedertrouw hieraan meewerken. Oprecht misleidend is echter toch niet goed te keuren.

* Aan BG toegeschreven opzienbarende genezingen zijn niet te ontkennen. Het doel heiligt de middelen niet, en elke genezingsmethode is vrijblijvend. Het echter gaat om méér dan lichamelijke of psychische genezing, hoe waardevol op zich ook. Dat patiënten genezen is natuurlijk fantastisch, maar nog belangrijker is de bron. Bijwerkingen, zoals 'geestelijke of psychische verduistering' zijn niet ondenkbeeldig. Als iets of iemand ons afbrengt van Jezus, de echte gelukkig/zaligmaker, dan zitten we op een verkeerd spoor. Jezus waarschuwt voor valse profeten. Aan hun vruchten zijn zij te herkennen. 'Niet iedereen die "Heer, Heer" tegen mij zegt zal het koninkrijk van de hemel binnengaan, alleen wie handelt naar de wil van mijn hemelse Vader. Op die dag zullen velen tegen mij zeggen: "Heer, Heer, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd, hebben wij niet in uw naam demonen uitgedreven, en hebben wij niet vele wonderen verricht in uw naam?" En dan zal ik hun rechtuit zeggen: "Ik heb jullie nooit gekend. Weg met jullie, wetsverkrachters!"' (Mat. 7:15-23). Vóór Mat. 7:15-23 vinden we vers 13 en 14: ingaan door de nauwe poort. Er is slechts één deur, een kleine deur waar eerst iedereen van alle menselijke prestaties en verdiensten 'gestript' wordt, om binnen te kunnen gaan. De enige toegang tot de Vader is via Jezus Christus, door geloof en genade.

Hij wordt binnen de BG-kringen als het er op aan komt buitengesloten, ontkend als enige, exclusieve middelaar. Valse profeten, vermomd als roofgierige wolven in schapendracht, verwarren, omdat zij totaal anders zijn dan zij zich voordoen. Vruchten zijn als daden. Vruchten rijpen, dat kost dus tijd. Tijd is nodig om tot een bepaalde conclusie te komen. Je kunt van alles zeggen, vroom praten, zelfs wonderen (genezingen) verrichten, en toch afgekeurd worden door de Heer. Ben je wel echt zelf door die kleine poort binnengegaan? Vrucht en bron hebben inderdaad met elkaar te maken.

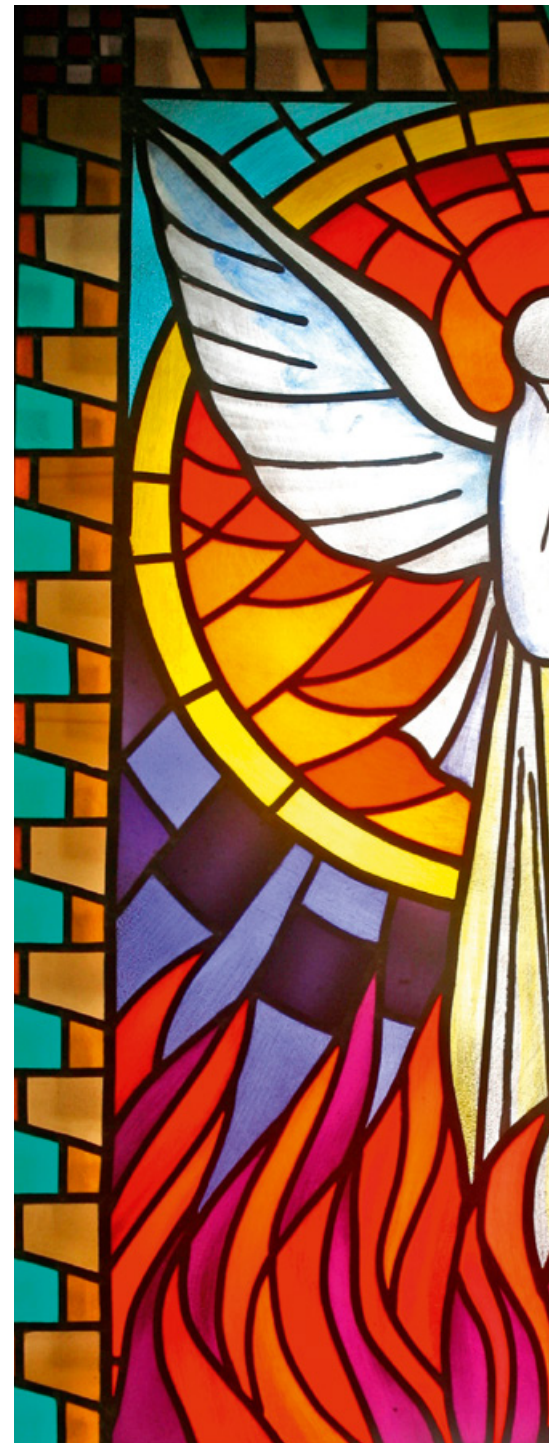
* BG's visie op ziekte en gezondheid deugt niet. Ziekte en gezondheid zijn niet dankzij of wegens het ontbreken van een sterk geloof, noch van de satan bewerkte kwaad door gedachten en daden. Ziekte en lijden horen bij de mensheid in voorlopigheid en onvolkomenheid. Door zonde kan ziekte, aantasting van gezondheid ontstaan, bijv. longkanker door roken. Gezondheid is geen verdienste. In ziekte en gezondheid is de mens op God aangewezen. BG zei ook dat 'ongeneeslijk' niet bestond. Tenminste, hij zei dat alle ziekten, maar niet alle zieken kunnen worden genezen. Handig excuus om achter de hand te hebben wanneer een 'genezing' niet lukt.

* Het (vaak) noemen van 'God' zegt op zich nog niet veel. Immers: over welke God heeft men het dan? Wat was zijn godsbeeld? 'Gezondheid is God en God is gezondheid', meent BG. De God van de Bijbel is echter geen onpersoonlijke kracht, maar een krachtige Persoon, die Zich openbaart in Jezus Christus.

* Hoewel voor de volgelingen van BG rockmuziek, voorechtelijk geslachtsverkeer, alcoholgebruik en roken worden afgewezen, leidde deze aan nicotine verslaafde genezer zelf een door ziekte beëindigd kort leven. 'Geneesheer genees uzelf' (Luk. 4:23). Zijn levenswijze weersprak zijn levensfilosofie.

* BG werpt zich op als goeroe en als middelaar. Wetend dat BG uit de Rooms-Katholieke kerk kwam waar Maria ook gezien wordt als middelares, verbaast het ons minder als hijzelf ook als zodanig opwierp. Er is echter één ware Middelaar: Jezus Christus (1Tim. 2:5).

* BG heeft wel veel over Jezus gezegd maar de BG-Vriendenkring heeft alle boeken, waarin iets hierover (over Hem) stond, verwijderd want ze willen aanvullend zijn voor alle geloven. Hoewel BG dus over Jezus Christus sprak, moeten we BG toch als een valse Messias of Christus beschouwen en afwijzen, omdat hij Jezus

reduceerde tot een voorbeeld om na te volgen en niet de unieke Redder via het kruis. BG wierp zichzelf op als redder en is zo met recht een anti-christ geworden, omdat hij zich in de plaats van (en dat is letterlijk ook 'anti') Christus heeft gezet. Jezus Christus waarschuwde ons al: 'Als iemand dan tegen jullie zegt: "Kijk, dit is de messias," of "Daar is hij," geloof dat dan niet. Want er zullen valse messiasen en valse profeten komen, die indrukwekkende tekenen en wonderen zullen verrichten om ook Gods uitverkorenen zo mogelijk te misleiden. Let op, ik heb jullie dit van te voren gezegd' (Mat. 24:23,24). De BG-vriendenkring is een neo- maar pseudo-messiaanse gemeenschap.

christenen verwerpelijke reïncarnatie-geloof. 'Eens moeten mensen sterven en daarna volgt het oordeel' (Hebr. 9:27). Het meer op de leer van BG baseren, dan op de Bijbel is een duidelijk teken dat dit voor christenen onacceptabel is.

* De 'heilstro(o)m' is niet te verwachten uit BG, maar van de Heilige Geest: "Rivieren van levend water zullen stromen uit het hart van wie in mijn geloof" zo zegt de Schrift. 'Hiermee doelde hij op de Geest die zij die in hem geloofden zouden ontvangen' (Joh. 7:38). Deze Heilige Geest verheerlijkt Jezus, dus niet een andere, -valse- messias (Joh. 16:14).

Toverijen of geestesgaven?

Vooraf bij wonderbaarlijke gezelingen moeten we de bron onderzoeken. Maar hoe doe je dat? Satan, de grote imitator van God, 'geeft' mensen ook verbazingwekkende gaven van genezing en krachten. Hoe moet je nu vanuit de Bijbel onderscheid maken tussen wonderen van God of van satan?

We noemen en herhalen enige Bijbelse criteria ter onderscheiding in een voetnoot⁴.

Conclusie:

De leer van BG is onverenigbaar met het christelijke geloof. Vanuit de christelijke visie zouden BG's volgelingen zich moeten bekeren van deze pseudo-heiland, vergeving vragend aan de ware Geneesheer Jezus Christus, Die rijk is aan genade.

W.J.A. Pijnacker Hordijk

Geraadpleegde literatuur:

* Lexicon neureligionner Gruppen, Szenen und Weltanschauungen (2005) Harold B. /Thomas Rigl

* Panorama der neuen Religiosität: Sinn-suche und Heilsversprechen zu Beginn des 21.

Jahrhunderts, (2005) Reinhard Hempelmann, Ulrich Dehn & 5 anderen

* Kirchen, Sekten, Religionen (2003) Georg Smid

* Handbuch Religiöse Gemeinschaften und Weltanschauungen, (2000) Horst Reller e.a.

Film 'der Wunderapostel'.

Noten

- 1 Informatie over hem en zijn leer uit een folder van de Bruno Gröning-Vriendenkring
- 2 <http://www.brunogroening.nl/>
- 3 www.meditatieforum.nl/BrunoGroening.htm
- 4 www.stichting-promise.nl/bijbelstudie-geestelijke-kennis/toverij-of-gaven-van-de-heilige-geest.htm

Wonderen en gaven van God:

1. komen alleen bij wedergeboren mensen voor (die deel aan de goddelijke natuur hebben), die dus de Heilige Geest ontvangen hebben en een tweede voorwaarde: die op dat moment in staat zijn door de Heilige Geest gebruikt te worden. (een heilig, Godgewijd leven leiden, dus niet bewuste zonden koesteren etc., 1Kor.12:7).
2. zijn tot opbouw van de gemeente en verheerlijking van Jezus Christus. Dus niet voor commerciële doeleinden, beroepsgenezers of tot eer van zichzelf (Rom.12:3-6, 1Kor.12:7+20).
3. zijn niet overdraagbaar, maar worden in genade door Gods Geest Zelf uitgedeeld. (Rom.12:6, 1Kor.12) De wonderen en de gaven kunnen niet geclaimd worden door de mens, zoals bij occultisten, die zelf beschikken wanneer ze een gave gebruiken, bijvoorbeeld op een spreekuur. 1Kor.12:11 zegt dat de mens niet daarover kan beschikken, maar wel de Heilige Geest zoals Hij wil. De Heilige Geest bepaalt de tijd en geeft de kracht voor een bovennatuurlijke manifestatie. Occulte oftewel paranormale 'gaven' zijn in vele gevallen wel overerfelijk en overdraagbaar, bijvoorbeeld van vader op zoon of via voorgeslachten.
4. gebeuren altijd volledig en volkomen. God kent geen half werk. Jezus genas soms wel in fasen (Marc.8:22-26). Er kan dus tijd tussen genezingsfasen zitten. Ondertussen komt het aan op volharding naar overtuiging te leven en Gods belofte te verwachten. God (maar wij zijn God niet) kent dus geen half werk. Bovendien zien we dat het accent ligt op geestelijke heling en wedergeboorte, en niet uitsluitend op lichamelijke genezing.
5. kosten geen energie. Gaven van God zijn in tegenstelling tot gaven van de satan niet vermoeiend voor een mens. Een occultist moet zich altijd 'opladen' met occulte krachten, zoals een magnetiseur die yoga of spiritisme of drugs gebruikt als oplaadmiddel.

* Genezingsmiddelen als foto's van BG en kogels van aluminiumfolie uit sigaretten-doozjes, die gevuld zijn met kracht dragers als haren, vinger- en teennagels of zijn eigen werkzame sperma, die zouden dienen ter overdracht van zijn genezingskracht, moeten als tovermiddelen of fetisj afgevoerd worden. De genezingsmethode om de 'Heilstrom' je toe te eigenen door specifieke lichaamshoudingen is verwerpelijk. Jezus had Zelf geen bepaalde methode of techniek om te genezen. De helingsmethode doet denken aan de Christian Science. Massasuggestie, bijgeloof en positief denken zijn ook verwijten richting BG.

* BG was een aanhanger van het voor

Zijn Gods liefde met elkaar te ri

Inleiding

De Bijbel spreekt zowel over God die liefde is als ook over een toornende en Zich wrekende God. Voor veel christenen zijn Gods liefde en Gods toorn niet goed met elkaar in overeenstemming te brengen. Sommigen hebben zelfs gedacht dat het niet om dezelfde God zou gaan, maar over twee verschillende Goden, in het Oude Testament een toornende God en in het Nieuwe Testament een God van liefde. “Klassiek voorbeeld is Marcion van Sinope (ca. 85 - ca. 160), die in 144 vanwege zijn standpunten uit de kerkgemeenschap werd verbannen (geëxcommuniceerd).” We zullen hieronder uiteenzetten, dat de twee kanten, namelijk de liefde en de toorn van God, niet strijdig met elkaar zijn en zelfs bij elkaar horen.

God is liefde

Ieder die de Bijbel kent, weet dat op vele plaatsen over de liefde van God wordt gesproken. In de meest bekende tekst (Joh. 3:16) staat dat God de wereld zo lief had “dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe”. “Want God heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden, opdat Hij de wereld veroordele, maar opdat de wereld door Hem behouden worde” (Joh. 3:17). Paulus schreef diverse keren over de liefde van God, bijv. in zijn Romeinen-brief: “.. en de hoop maakt niet beschaamd, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest, die ons gegeven is” (Rom. 5:5). En de apostel Johannes zegt in zijn eerste brief: “God is liefde, en wie in de liefde blijft, blijft in God en God blijft in hem” (1 Joh. 4:16). We zien de liefde van God ook in Zijn bewogenheid en genade.

De toorn van God

De toorn van God is uiteraard geen plezierig onderwerp, en wellicht daarom horen we niet zo veel preken erover. Maar de Bijbel spreekt er wel over, er staan heel wat teksten in over de toorn van God, dus kunnen we daar toch niet omheen. En bo-

vendien is het van belang er aandacht aan te besteden omdat er veel misverstand over bestaat.

Dat God toorn kent en toornig kan zijn, zien we in diverse teksten in het Oude Testament, bijvoorbeeld:

- “Daarom zal Ik de hemel doen wankele en de aarde zal bevend van haar plaats wijken door de verbolgenheid van de HERE der heerscharen, ten dage van zijn brandende toorn” (Jes. 13:13).
- “De brandende toorn des HEREN zal zich niet afwenden, totdat Hij de plannen van zijn hart volvoerd en verwerkelijk heeft; in het laatst der dagen zult gij dat inzien” (Jer. 30:24).
- “De Here heeft zijn grimmigheid uitgevierd, uitgegoten zijn brandende

toorn. Ja, Hij heeft een vuur ontstoken in Sion, dat haar grondvesten verteerde” (Klaagl. 4:11).

En er zijn veel meer van dat soort teksten te noemen. Het gaat daarin over Gods brandende toorn in grimmigheid, Gods toorn ontbrandde, etc.. Hoe moeten we dit nu zien?

Oude en Nieuwe Testament

Nu zegt men, dat het gaat om teksten in het Oude Testament, waar men nog geen goed beeld van de liefdevolle God had. Dat klopt, maar òók in het Nieuwe Testament wordt over de toorn van God gesproken. Om enkele voorbeelden te noemen:

- “Wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn

en Gods toorn jmen?

- Gods blijft op hem” (Joh. 3: 36b).
- “Wreekt uzelf niet, geliefden, maar laat plaats voor de toorn, want er staat geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, spreekt de Here” (Rom. 12:19).
 - “...in vlammend vuur, als Hij straf oefent over hen, die God niet kennen en het evangelie van onze Here Jezus niet gehoorzamen. Dezen zullen boeten met een eeuwig verderf, ver van het aangezicht des Heren en van de heerlijkheid zijner sterkte” (2 Thess. 1: 8,9).

Voorts kunnen we ook nog Galaten 6:7 (“Dwaalt niet, God laat niet met zich spotten. Want wat de mens zaait, dat zal hij ook oogsten”) en Hebrëen 10:31 (“Vreselijk is het, te vallen in de handen van de levende God”) noemen.

Anderzijds zien we dat ook in het Oude Testament niet alleen sprake is van een toornende God, maar ook een God, die zegen, die geneest (Ex. 15:26), die genadig

is als de Israëlieten, nadat zij gezondigd hebben, berouw krijgen en zich bekeren. God verlost hen dan steeds weer van hun vijanden, zoals vaak te lezen is in o.a. het boek Richteren. En in het verhaal dat Abraham zijn zoon Isaac wil gaan offeren (Gen. 22: 1 t/m 18) zien we een schaduwbeeld van het offer dat God eeuwen later zou brengen in het zenden van zijn Zoon Jezus Christus als het Lam van God. Daaruit blijkt al dat de God van het Oude Testament en de God van het Nieuwe Testament dezelfde zijn. Gods Woord is een eenheid.

Accentverschillen

Voor vele christenen zijn Gods liefde en Gods toorn niet (goed) met elkaar te rijmen. Immers we hebben graag de neiging om God alleen als goede, liefhebbende God en hemelse Vader te zien (en die Hij ook is). En ook is er bij mensen de neiging om liever niet de ernst van de zonde te willen zien. Een ongelovige wil dit al helemaal niet, want die ontkent zelfs dat hij een zondaar is of dat hij verantwoor-

ding zou moeten afleggen tegenover God. Maar ook gelovigen willen soms liever de zwaarte van de zonde bagatelliseren, bijv.: “God, die liefde is, vergeeft toch wel?” en “die vergevende liefde staat toch haaks op de toorn van God, op grond waarvan Hij straft en oordeelt?” Zelfs komen sommige christenen er toe in de misleiding van de alverzoeningsleer te gaan geloven.

Omdat deze twee kenmerken van God, dus liefde en toorn, zo tegenstrijdig lijken, zie je in de praktijk dat er, eenvoudig gezegd, twee extreme opvattingen zijn.

- In evangelische kringen wordt vaak de liefde meer benadrukt, en heeft men heel veel moeite met een God, die toorn. En helaas vindt men daar de genade van God soms zo gewoon, dat men vaak nauwelijks beseft, dat God heilig is.
- In meer traditionele kerken, met name de zgn. zware kringen, krijgt de toorn van God vaak het accent, en is men zó bang voor God, dat men God niet of nauwelijks als liefdevolle Vader kan ervaren, en men Hem alleen maar ziet als een verterend vuur (Hebr. 12:29).

Hoe vinden we een evenwicht tussen deze twee aspecten, de liefde en toorn van God?

Wat is de toorn van God?

De toorn van God heeft niets te maken met het verliezen van zelfbeheersing (dat is dus drift, onbeheerst boos zijn), met een grillige, boosaardige, zelfgerichte, geïrriteerde toorn (zoals wij, mensen, kennen), maar is een noodzakelijke reactie ten opzichte van het kwaad. Een Engelse prediker (John Murray) zei: “Gods toorn is de heilige afkeer van Gods wezen tegen dat wat in strijd is met Zijn heiligheid”. Gods toorn heeft dus te maken met Zijn heiligheid. Het is de gerechtvaardigde toorn, de juiste reactie van de volmaakte Schepper tegen al het morele verval in de schepping als gevolg van de goddeloosheid, het niet rekening (willen) houden met God(s) geboden). Gods morele vol-

God moet de zonde veroordelen, want anders zou God niet heilig zijn.

maaktheid blijkt juist uit het feit dat Hij in actie komt tegen het kwaad. God haat de zonde en Hij kan dat niet ongestraft over Zijn kant laten gaan. Het gaat om een radicale afwijzing en veroordeling van de zonde. God moet de zonde veroordelen, want anders zou God niet heilig zijn.

En nu komt een belangrijk punt: Gods toorn tegenover het kwade is er juist vanuit Zijn liefde voor Zijn schepping en Zijn mens. Want de boze, die de mens tot zonde verleidt, wil de schepping en de mens als kroon der schepping vernietigen. Als God niet tegen het kwaad inging en niet zou opkomen voor Zijn schepping, zou Hij niet volmaakt en ook niet rechtvaardig zijn. En dan zou Hij ook niet liefdevol zijn tegenover Zijn schepsel, dat het slachtoffer is van het kwaad, ook al heeft de mens dat zelf opgeroepen door zijn ongehoorzaamheid.

Daarom is er geen tegenstrijdigheid tussen Gods liefde en Gods toorn. Dat zou ook niet kunnen, want God kan innerlijk niet verdeeld zijn. “God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis” (1 Joh. 1:5b). Ik meen, dat Gods liefde (voor de schepping en de mens) en Gods toorn (tegenover de zonde) onafscheidelijk met elkaar

verbonden zijn. Dat komt omdat Gods liefde niet kan bestaan zonder rechtvaardigheid en heiligheid. Heiligheid is het volkomen afgezonderd zijn van het kwaad en van de wetteloosheid. We zien dus dat God zowel liefde als toorn kent. Gods toorn is een noodzakelijk complement van Zijn liefde. God houdt van de mens, maar hij toornst tegen het kwade, en tegen wat zich met het kwade verbindt.

Gods tuchtiging

Voordat wij ingaan op het begrip ‘de komende toorn van God’, willen we erop wijzen, dat dit heel wat anders is dan tuchtiging. Bij tucht gaat het om corrigeren, disciplineren, opvoeden, vormen, maar soms ook om opvoedkundige strafmaatregelen (straf is een negatieve beloning). Gods bedoeling is om Zijn kinderen te bewaren voor het kwade en om hen te helpen voor het goede te kiezen. Je zou kunnen zeggen, dat het bij tuchtiging gaat om maatregelen die God neemt (of wat Hij toelaat) om gelovigen op het rechte pad te houden.

Zowel in het Oude als het Nieuwe Testament vinden we teksten over tuchtiging en tuchtigen. In het Oude Testament o.a.:

- “Veracht, mijn zoon, de tuchtiging des HEREN niet en keer u niet met weerszin af van zijn bestraffing” (Spr. 3:11);
- “Een wijs zoon laat zich tuchtigen door zijn vader, maar een spotter luistert niet naar berisping” (Spr. 13:1);
- “Laat u tuchtigen, Jeruzalem, opdat Ik Mij niet van u losrukke, opdat Ik u niet make tot een woestijn, een onbewoond land!” (Jer. 6:8).

Een paar voorbeelden uit het Nieuwe Testament:

- “Mijn zoon, acht de tuchtiging des Heren niet gering, en verslap niet, als gij door Hem bestraft wordt” (Hebr. 12:5);
- “Als tuchtiging hebt gij dit te dragen: God behandelt u als zonen. Want is er wel een zoon, die door zijn vader niet getuchtigd wordt?” (Hebr. 12:7).

In Hebr. 12:10 wordt erop gewezen dat tuchtiging plaatsvindt opdat de gelovigen deel zullen verkrijgen aan Gods heiligheid (en ook heerlijkheid). Het gaat in deze teksten om opvoeden en volharden bij vervolging. Het betekent zuivering van

de gelovigen, want zij worden beproefd waardoor openbaar wordt wat er ten diepste in hen leeft. Het gaat om een proces van heiliging. Zie ook 1 Petr. 4:17a.

De komende toorn

Hierboven zagen we al wat de toorn van God inhield, namelijk Zijn morele en gerechtvaardigde houding tegenover de zonde. De Bijbel spreekt diverse keren ook over de (komende) toorn of het (komende) oordeel in de zin van de gevolgen van Gods reactie op de zonde. De komende toorn duidt op Gods rechtvaardige vergelding (wraak, zie bijv. Rom. 12: 19 en Hebr. 10:30), het strafgericht op de zonde bij het eindoordeel. Daarbij gaat het om de eeuwige bestemming van de mens. Als voorbeeld noemen we enkele teksten.

- “Toen hij (Johannes de Doper) nu zag, dat vele van de Farizeeën en Sadduceeën tot de doop kwamen, zei hij tot hen: Adderengebroid, wie heeft u een wenk gegeven om de komende toorn te ontgaan?” (Matt. 3:7; zie ook Luc. 3:7).
- “Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven; maar wie de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn van God blijft op hem” (Joh. 3: 36).
- “.. want de grote dag van hun toorn (van God en het Lam) is gekomen en wie kan bestaan?” (Openb. 6:17:).

De keuze van de mens

Of een begrip als (komende) toorn van God iets bedreigends is of niet, hangt af van onze keuze. Uit die keuze, die de mens moet maken, blijkt ook de verantwoordelijkheid van de mens. De Bijbel zegt, dat alle mensen gezondigd

hebben en daardoor verstoken zijn van de heerlijkheid van God (Rom. 3:23). Als een mens niet wil erkennen, dat hij gezondigd heeft, en daardoor gescheiden is van de heilige God, en als hij Jezus niet wil aanvaarden als Verlosser van zijn zonden en van het eeuwige oordeel, dan is Gods toorn inderdaad bedreigend. Immers dan blijft de mens onder de (komende) toorn van God. Of anders gezegd: in de greep van de boze, in de greep van de machten der duisternis.

Maar wie Jezus Christus wel als Verlosser aanvaard hebben, zijn gerechtvaardigd door Zijn bloed, en hoeven niet meer bevreesd te zijn voor de komende toorn. Immers Jezus is het die ons heeft verlost van die komende toorn (1 Thess. 1:10). Rom. 8: 1 en 2 zegt: “Zo is er dan nu geen veroordeling voor hen, die in Christus Jezus zijn. Want de wet van de Geest des levens heeft u in Christus Jezus vrijgemaakt, van de wet der zonde en des doods”. En verder nog Rom. 5: 8 en 9: “God echter bewijst zijn liefde jegens ons, doordat Christus, toen wij nog zondaren waren, voor ons gestorven is. Veel meer zullen wij derhalve, thans door zijn bloed gerechtvaardigd, door Hem behouden worden van de toorn”. Daarom is het zo belangrijk dat alle mensen het evangelie van redding en verlossing zullen horen.

Tenslotte

Als we zien dat God zowel liefheeft als toorn kent, dan is het dus niet de bedoeling het ene (de liefde) of het andere (de toorn) te over-accentueren. We behoren met beide eigenschappen rekening te houden. Enerzijds moeten we bedenken, dat God Zich aan Zijn Woord houdt en dat

bij Hem er niet van alles maar door kan. Anderzijds hoeven we niet bevreesd te zijn voor het oordeel als wij onze zonden belijden en Jezus' offer erkennen en aanvaarden, waardoor God ons vergeeft en wij door God als gerechtvaardigde kinderen worden aanvaard. En dan zien wij, dat Hij als hemelse Vader met liefdevolle open armen op ons staat te wachten.

In verband met de ernst van het gegeven van de (komende) toorn van God mogen wij slechts met grote liefde en bewogenheid voor mensen erover spreken. Maar we moeten het wèl onder ogen zien. Anders beseffen wij niet de grootsheid van het offer van Jezus Christus en van de blijde boodschap van verlossing van de zondeschuld door het bloed van Jezus, Gods Zoon!

© Piet Guijt
Zoetermeer, 12 augustus 2015

Herstel van trauma

Life Model Deel 1

Samenvatting

Het Life Model is ontwikkeld vanuit een neurowetenschappelijke basis, die overeenkomt met het bijbels wereldbeeld waar het gaat om de verhoudingen tussen hersenen, lichaam en de relaties in de (kerkelijke) gemeenschap. Het is een kader voor het herstel van trauma's op basis van een integratie van geestelijke en neurologische elementen. Vanuit zowel een geestelijk als neurologisch perspectief kan de werking van een trauma gedefinieerd worden als het onvermogen om een ervaring te verwerken en individuele emoties te reguleren. In dit artikel wil ik de gemeenschappelijke uitgangspunten in traumaherstel en de noodzakelijke rol van het individu en de gemeenschap in de totstandkoming van het herstelproces beschrijven. Neurologische overwegingen bij het verwerken van traumatische gebeurtenissen worden beschreven, samen met de benodigheden voor Immanuel-genezing en herstel binnen een gemeenschap.

Een neurologisch model voor Traumaherstel: Het Life Model

De meeste trauma-therapeuten zijn bekend met de ontwikkelingen in de neurowetenschappen bij het uitvoeren en het ondersteunen van hun behandelmethoden. Bij het Life Model zijn we eerst op zoek gegaan naar de dynamiek die trauma's veroorzaakt en die voor herstel kan zorgen. Technieken waarvan bekend is dat ze traumaherstel stimuleren werden beschreven en vervolgens werd nagegaan welke nieuwe toe te voegen elementen het traumaherstel zouden kunnen bevorderen.

Het Life Model is ontwikkeld vanuit een joods-christelijk wereldbeeld dat voorziet in de volgende twee overeenkomsten in alle menselijke ervaringen. 1) Dezelfde geestelijke waarheden zijn voor alle mensen gelijk. 2) Alle mensen moeten hun hersenen en lichaam in een bepaalde gemeenschap onder controle hebben. In dit wereldbeeld is Gods schepping bedoeld als een ideaal in de harmonie tussen de

geestelijke en fysieke werkelijkheid. Wat geestelijk waar is moet optimaal werken voor de mens als schepsel van God. Vanuit dit spirituele perspectief moet wat goed is voor de geest ook goed zijn voor de hersenen en wat schadelijk is voor de geest, ook schadelijk voor de hersenen, het lichaam en de relatie in de gemeenschap. Dit wordt pas duidelijk als we zien dat de hersenen functioneren als een onlosmakelijk relationeel orgaan in een gemeenschap van jonge en oude mensen. Zowel het ontstaan als het herstel van trauma's is nauw verbonden met de relaties die iemand in een levende gemeenschap met anderen ervaart.

Bij een eerste oppervlakkige analyse blijkt dat er een sterke gelijkheid is tussen spirituele kernwaarden en een optimale ontwikkeling van de hersenen. In de relatie van lichaam en geest waarderen we zaken als: verschillende bewustzijnsniveaus van vreugde en vrede; cycli van rust en activiteit; relaties gebaseerd op liefde; tederheid tegenover kwetsbaarheid. Maar ook het synchroniseren van functies, oplossen van pijnlijke ervaringen, waarheid die ervaringen zinvol maakt, de vorming van de individuele en collectieve identiteit, het overwinnen van dingen die verkeerd gaan en de groei van het gewenste zelf ('ik').

Wat is een trauma?

Er is geen algemene overeenstemming over wat iets tot een trauma maakt. Ook al is een aantal symptomen van PTSS vaak wel duidelijk, de aard en intensiteit die leidt tot een traumatische gebeurtenis varieert sterk van persoon tot persoon. Waar zit dat verschil in?

- 1) Het Life Model stelt dat een trauma allereerst een verstoring (zonder reparatie) is van de normale relationele respons op onze situatie die kenmerkend zou moeten zijn voor mensen die hun leven, ook in relatie met anderen, op orde hebben. Relationele processen in een situatie van veilige verbondenheid met anderen die resulteren in een manier van oplossen van gebeurtenissen, weerspiegelen onze individuele ervaringen en groepsidentiteit, bijvoorbeeld hoe ik en mijn geliefden reageren op het verlies van een vriend. Het ernstig verstoren van onze externe relaties leidt tot een desynchronisatie van die delen van de hersenen die betrokken zijn bij relatie en identiteit. Verlies van een samenhangende relationele hersenfunctie manifesteert zich uitwendig door een gebrek aan relationele shalom (vrede) als die ervaring met onverwerkte gevoelens van het verleden steeds terugkomt alsof

uma's in het

die nog steeds in het hier en nu actief is. Het individu voelt zich door de veroorzaker van het trauma verlaten en alleen. Wanneer het herstel van de verstoring van relationele processen uitblijft, is het resultaat een terugkerende verstoring van het 'weten wie we zijn' en 'hoe we in relaties moeten reageren' bij de herinnering van de gebeurtenis. Dit maakt het trauma ook tot een probleem dat onze gemeenschapszin raakt. Het trauma ontwikkelt zich indien zowel het individu als de gemeenschap niet in staat zijn de ervaring intern te verwerken en niet in staat zijn te antwoorden met veilige relationele verbindingen. In een gemeenschap zou men moeten leren hoe vanuit de groepsidentiteit gereageerd moet worden om een traumatische gebeurtenis te verwerken.

- 2) Het Life Model stelt dat deze verstoringen van de interne regulatie niet relationeel verwerkt kunnen worden wegens een gebrek aan emotionele capaciteit (vermogen) om de intensiteit van emotionele pijn te verwerken. Dit gebrek om in relatie met anderen te blijven, heeft te maken met de duur, de intensiteit en de complexiteit van de traumatische beleving. Dat wil zeggen, we raken geestelijk uitgeput en worden overweldigd in de mate waarop de intensiteit van de

gebeurtenissen, de duur, de mogelijke herhaling en de manier waarop ze ons kunnen triggeren, vat op ons heeft. Pijn, ziekte, lichamelijk letsel, boosheid, haat, afwijzing, langdurig gebrek aan slaap, herhaald verlies van geliefden en andere cumulatieve factoren verminderen onze mogelijkheid tot verwerking. Doordat de capaciteit (het in staat zijn om iets te verwerken) vooral ontwikkeld wordt als een functie die geleerd wordt in veilige relaties, heeft niet iedereen dezelfde veerkracht. Leeftijd en verbondenheid met de gemeenschap zijn bepalende factoren voor het weer (kunnen) ontwikkelen van veerkracht. Hieruit volgt dat hoe zwakker het individu of de gemeenschap is hoe vatbaarder iemand voor trauma's is.

- 3) Net zoals iemand een slecht ontwikkeld immuunsysteem tegen biologische gevaren kan hebben, kan het ook zijn dat men slechte strategieën heeft om individueel en als gemeenschap emotionele stressoren te overwinnen. Sommige gemeenten hebben weinig sociale en individuele hulpmogelijkheden om schaamte, woede, vernedering, haat, verlies, agressie, angst en andere negatieve ervaringen te kunnen helpen verwerken. Het risico voor het ontstaan van trauma's heeft dus alles te maken met de relationele

vaardigheden van zowel het individu als de gemeenschap waar hij of zij deel van is. In een groep waar mensen sterk op elkaar betrokken zijn, zullen zelfs ernstige en schaamtevolle gebeurtenissen geen trauma tot gevolg hebben, maar als schaamte snel het einde van een relatie betekent, zal zelfs een minder schaamtevolle situatie een trauma kunnen veroorzaken.

- 4) Een vierde factor die van belang is bij het wel of niet ontstaan van een trauma is de mate waarin deelname aan een gemeenschap veilige verbindingen en uitingsmogelijkheden voor het 'ware ik' kan scheppen. Wanneer een gemeenschap overgeestelijke, bovenmenselijke inspanningen vraagt of helemaal geen menselijke hulp biedt, kan zo'n omgeving zelfs averechts uitwerken.

Als een stressfactor groter is dan de individuele en collectieve sterkte, moeten we nagaan welke zwakheden er zijn en in welke intensiteit ze aanwezig zijn om de mate van traumatisering te begrijpen en zicht op het herstelproces te krijgen. Het Life Model spreekt van een type A-trauma bij verwaarlozing en van een type B-trauma bij ernstige gebeurtenissen (1). Door de afwezigheid (A) van noodzakelijke basisvoorwaarden ontstaat vaak een verzwakte neurologische capaciteit

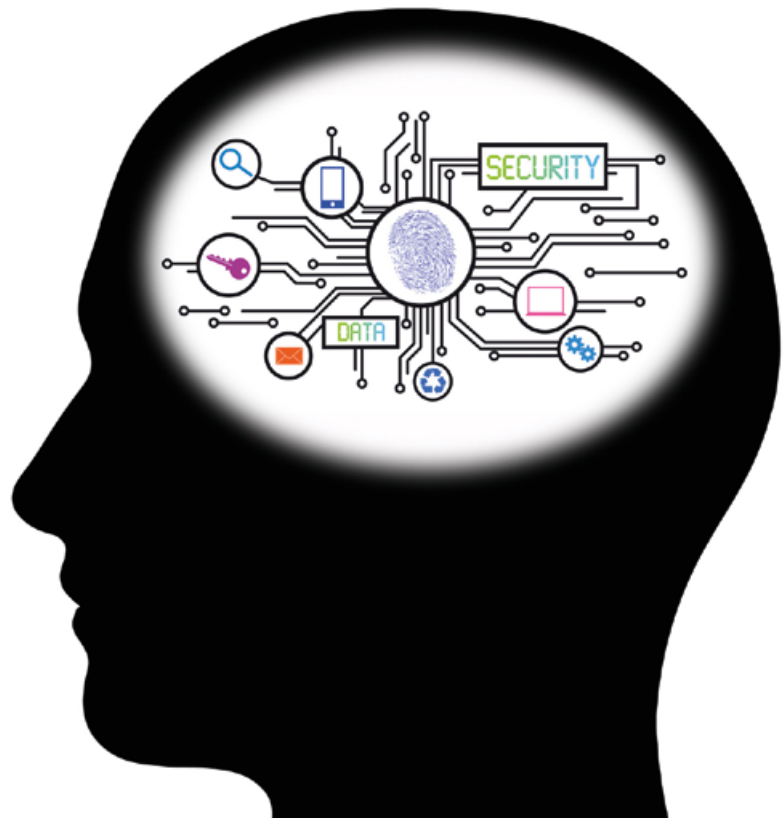

die gemakkelijk tot overweldiging en traumatisering leidt dan bij iemand van gelijke leeftijd die wel basisvoorwaarden heeft meegekregen in zijn opvoeding. Ieder voorbeeld van een A-trauma kan zo letsel veroorzaken. B-trauma's zijn het gevolg van ernstige gebeurtenissen. Deze (B) zijn altijd pijnlijk, maar of ze echt tot trauma's leiden hangt af van de capaciteit van het individu en de ondersteuning van de gemeenschap en de mate waarin de gemeenschap communiceert om het herstel te bevorderen (2) (Siegel, 1999). Een neurologisch programma voor het herstel van trauma's moet dus aandacht hebben voor zowel A- als B-trauma's. Herstel en genezing hebben zowel te maken met het vervangen van ontbrekende en noodzakelijke randvoorwaarden als met het oplossen van de schade die veroorzaakt is door nare gebeurtenissen.

Zowel vanuit een geestelijk als ook een neurologisch perspectief kan het effect van een trauma gedefinieerd worden als: het onvermogen om een ervaring te verwerken terwijl men in relatie met anderen blijft (relationeel) en men probeert de individuele en gedeelde emoties te verwerken. Ook vanuit een neurologisch standpunt betekent een trauma het onvermogen om een emotionele ervaring te verwerken terwijl men goed in contact en verbonden blijft met anderen. Door dit te begrijpen kunnen we ons voorstellen dat een trauma sommige onderdelen van de ontwikkeling remt of blokkeert, waardoor het slachtoffer zich in zijn of haar situatie alleen voelt met vaak een ongeremde emotionele tsunami als gevolg. Daardoor wordt men snel getriggerd en wordt de onderlinge coherentie vrede verstoord; het ontwricht het gemeenschapsgevoel en leidt tot een herhaalde of blijvende staat (zowel intern als extern) van desynchronisatie in relaties en is daarom uiterst pijnlijk.

Trauma en capaciteit

De mogelijkheid om ervaringen te verwerken en emoties te reguleren is grotendeels afwezig bij de geboorte. De ontwikkeling van dat vermogen in de praktijk heeft dus alles te maken met de opgebouwde volwassenheid van zowel de individuele als collectieve identiteit, want dat is vaak een beslissende factor in het wel of niet ontstaan van een trauma. Kinderen zijn nog niet rijp en zijn bij intense en langdurige gebeurtenissen sterk afhankelijk van de capaciteit van de groep (bijv. gezin en/of gemeente). Intens pijnlijke ervaringen hoeven niet traumatisch te worden als de gemeenschap adequaat reageert en het kind helpt om de gebeurtenissen te verwerken. Daarom is een trauma te zien als een gevolg van een gebrek aan ontwik-

keling van de individuele en collectieve rijpheid, die nodig is om een situatie met voldoende capaciteit te kunnen verdragen.

Als die capaciteit tijdens pogingen tot verwerking van gebeurtenissen ontbreekt dan zal dat een belemmering blijven voor het oplossen van een trauma, ongeacht de techniek die men gebruikt. Aanhoudende pogingen van het brein om een trauma te verwerken zullen door onverwerkte herinneringen en flashbacks van getriggerde gebeurtenissen belemmerd worden. De onverwerkte gebeurtenissen zijn steeds latent aanwezig en worden niet opgelost tenzij men meer volwassenheid en capaciteit ontwikkelt. Een neurologisch model moet dan ook rekening houden met de mate van volwassenheid en capaciteit ten tijde van het trauma en de pogingen om voorafgaande traumatische momenten op te lossen. Allereerst moeten de ontbrekende elementen van rijpheid van het systeem worden geïnventariseerd. Ten tweede moet een hulpverleningstechniek ten tijde van het oplossen van een trauma nooit de 'systeemcapaciteit' van iemand overschrijden. Indien men hier geen rekening mee houdt zal die hulp tot nieuwe trauma's en verstoring van relaties leiden.

Wat is trauma-herstel?

Een manier om traumaherstel te omschrijven is dat iemand, die geconfronteerd is met tegenspoed of met mogelijke traumaveroorzakers, weer in staat is om te handelen en te spreken naar zijn ware zelf (zijn identiteit, geaccepteerd door

de gemeenschap waar hij of zij deel van uitmaakt). De persoon doet dat in het vertrouwen dat zijn reactie passend is op de situatie en door zowel zijn of haar groep en door God wordt goedgekeurd. De kennis van hoe we vanuit onze identiteit (ons wezen) moeten handelen is wat we verwachten van ons geloof. Het falen hierin wordt in het joods-christelijk denken met drie termen omschreven, namelijk: zonde, ongerechtigheid en overtreding. De bijbelse inhoud van die begrippen zijn:

1. Zonde, in het Hebreeuws een boogschietterm voor het niet bereiken van het doel, of (in het Grieks) het missen van het doel in elke richting.
2. Onrecht, een misvorming in een ontwikkeling, bijv. een blessure of ziekte, waarbij wat ontwikkeld moest worden niet groeide of misvormd was.
3. Overtreding, doen wat verboden was, of niet doen wat bevolen was. Zonder de wet zou er geen overtreding zijn.

Zelfs een oppervlakkige beschouwing van de desbetreffende Bijbelteksten zal duidelijk maken dat er veel bezorgdheid geuit wordt over misvormingen (ongerechtigheden) van onze identiteit die leiden tot ongerechtigheden in relatie met God en anderen. Hetzelfde geldt voor het tekortschieten (zondigen) in het leven als het gaat om onze identiteit in relatie met God en anderen. De volledige omvang van zonde, ongerechtigheid en overtreding in onze identiteit wordt duidelijk in het licht van de twee belangrijkste geboden: Heb de Here God lief met geheel uw hart, ziel

en kracht en de naaste als uzelf. Zowel de geestelijke gemeenschap als het traumaherstel hebben hetzelfde doel, namelijk het herstel van ons ware zelf, onze identiteit. Omdat zowel ons geestelijk leven als onze hersenen door God ontworpen zijn, zullen behandelmethoden en resultaten met elkaar moeten harmoniëren.

Een zelfontwikkeld herstel

Het eerste wat opgemerkt kan worden is dat misvormingen van karakter, denken en gedrag doorgegeven kunnen worden van persoon tot persoon en van generatie op generatie. Het feit dat misvormingen zich verspreiden, betekent dat wanneer we de omvang en de gevolgen van het trauma proberen tegen te gaan, dit herstel van persoon tot persoon en zelfs van generatie op generatie moet worden uitgedragen. We leven in een wereld met zowel getraumatiseerde als gezonde mensen, maar zelfs in het geval dat niet-getraumatiseerde mensen gezonde kinderen opvoeden, zal dit niet de verspreiding van trauma's van de ene naar de andere generatie tegenhouden. Herstel in getraumatiseerde groepen moet plaats vinden vanuit een gezonde achterban en zich verspreiden van persoon tot persoon en zelfs van groep tot groep. Dit kan alleen gebeuren als de middelen tot herstel toegankelijk en veilig zijn voor de meeste mensen en het genoeg resultaat opbrengt om door te gaan. Om dit resultaat te bereiken moet het herstel voldoen aan de eisen van de betrokken hersensystemen en zich verder verspreiden in geestelijke gemeenschappen die de zegen van God ervaren. Een dergelijke aanpak zou goed verenigbaar zijn met de hoogste normen van de professionele zorg, ook al kunnen de methoden en waarborgen variëren.

Gemeenschappelijke aannamen van traumaherstelmodellen moeten getoetst worden

Traumaherstel ontwikkelt zich in het algemeen door toegewijde inspanningen van meelevende mensen die geconfronteerd worden met anderen die als gevolg van verschrikkelijke omstandigheden, weezinwekkend gedrag of catastrofale gebeurtenissen geteisterd worden door enorme pijn en functiestoornissen. De heftige emotionele branden waar traumaherstel bij betrokken is, worden niet gemakkelijk geblust met rustige gesprekken door nuchtere hulpverleners. Voor zowel de hulpverlener als het slachtoffer die bij traumaherstel betrokken is, is het niet eenvoudig een alternatief pad naar herstel te bewandelen. Veelvuldige kritiek, schadelijke behandelingen, rechtszaken, kosten en contra-lasten hebben er niet aan meegeholpen om een open discussie over dit probleemgebied bespreekbaar te

maken. Een herstelmodel op basis van ervaring leidt tot zekere vooroordelen. Zo wordt vaak gedacht dat bij herhaalde pogingen om een probleem op te lossen, de laatste stap in het proces de doorbraak geforceerd heeft en daarom de belangrijkste is. Een ander veel voorkomend misverstand is dat de methode die werkte in een individuele oplossing van een trauma 'dus' de beste oplossing is voor alle soorten trauma's en voor alle culturen. Zo zijn bijvoorbeeld in onze westerse culturen een groot aantal van seksuele trauma's verborgen, waardoor het nodig is dat slachtoffers hun verhaal vertellen om tot een oplossing van hun probleem te komen. Het vertellen van 'het verhaal' is echter vrijwel altijd de laatste stap in het proces. Dit in tegenstelling tot veel andere regio's en culturen, bijvoorbeeld de Rwandese genocide of de gevolgen van de tsunami in Sri Lanka. Heeft het 'verhaal' vertellen hier dezelfde waarde voor het herstel van trauma's? Omdat het westerse trauma vaak geheim is, wordt de herstelprocedure vaak gezocht in gesloten sessies met hoog opgeleide professionals, maar zonder getuigen in de hoop dat de hulpverleners zich bij seksueel geladen onderwerpen kunnen beheersen. Hulpverleners ontwikkelen vaak een model van traumabehandeling met geheimhouding. Maar zal datzelfde model ook in de traumahulpverlening van de oorlog in Syrië werken en een oplossing geven voor de getraumatiseerde bevolking? Een individuele herstelervaring heeft vaak tot gevolg dat we het idee hebben dat volledig herstel slechts per individuele persoon kan plaatsvinden.

Veel mensen zijn bijzonder gepassioneerd in het geven van hulp bij traumaherstel, maar helaas maakt dat een objectieve analyse moeilijk. Besprekingen van verschillende behandelingsmodellen leiden vaak nog niet eens tot overeenstemming

als het gaat om definities, vooronderstellingen, voorwaarden of doelen. Laten we eerst een aantal dingen bespreken waar het Life Model **niet** van uit gaat.

- 1) Reeds eerder bestaande capaciteit - Alles wat nodig is om een trauma op te lossen is misschien nog niet voldoende ontwikkeld. Zowel individuen als gemeenschappen missen vaak essentiële vaardigheden en zijn onvolwassenen.
- 2) Huidige capaciteit - Individuen en gemeenschappen zijn niet in staat trauma-oplossingen te geven die groei in volwassenheid bevorderen. Ze kunnen uitgeput zijn en gebrek aan middelen hebben om trauma's te genezen.
- 3) Juiste hersenfunctie - Opeenvolgende processen zoals beschadigingen op het gebied van chemie, voeding, hormonen, fysieke beschadiging, ervaringsgerichte en genetische voorwaarden zijn wellicht niet goed voor de oplossing van alle trauma's. Tegelijkertijd is het zo dat de aanwezigheid van hersentekorten niet het gehele traumaherstel belemmert.
- 4) Het verwijderen van trauma's - Trauma's die langdurig bestaan zullen na het herstel de ontwikkeling van sociale vaardigheden blokkeren of verzwakken.
- 5) Het herstel van individuele functies leidt tot herstel gemeenschap van de groepsfunctie - Vanuit de neurologie en het geestelijk leven is duidelijk dat er zowel een capaciteit voor de individuele gesteldheid bestaat als ook een capaciteit voor een groepsgemeenschap. Er zijn relationele vaardigheden vereist voor zowel de individuele als de groepsontwikkeling. Herstel van de individuele capaciteit leidt niet automatisch tot een positieve reactie van de groep.
- 6) Trauma's worden het best hersteld als de hersenen in een gedesynchroniseerde modus zijn - Er zullen niet veel

mensen zijn die dit beweren, maar het is wel de meest voorkomende praktijk in de hulpverlening. Door het trauma te activeren desynchroniseert het brein in een instabiele configuratie (als die instabiliteit blijft noemt men het een psychische stoornis) van waaruit het gemiddelde traumaherstelproces probeert tot oplossingen van het trauma te komen. Het Life Model verwacht dat er minder capaciteit nodig is of gebruikt wordt als de hersenen in een stabiele relationele staat wordt gehouden wat betreft het veilig stellen van het limbisch systeem, terwijl de traumatische gebeurtenissen hun relationele processtappen afronden.

- 7) Traumaherstel en -begeleiding moeten uitsluitend overgelaten worden aan professionals - Professionals zijn vooral nodig als geheimhouding gewenst is en wanneer de herstelcapaciteit van het getraumatiseerde individu (of de groep) niet zorgvuldig bewaakt wordt en overweldiging, functieverval, secundaire PTSS of andere risico's vermeden moeten worden. Geestelijke en neurologische inzichten geven aan dat groepsherstel (voor trauma's die een hele gemeenschap treffen) ook ontwikkeld kunnen worden voor gebruik in groepen in gebieden met een bevolking die lijdt aan intense trauma's. In deze regio's kunnen mensen met een geestelijke gevoeligheid en volwassen relaties de professionele training vervangen, terwijl de profes-

sionals zich kunnen bezighouden met het trainen van gemeenschappen en het behandelen van ouders.

Laten we eens samenvatten wat deze zeven punten betekenen voor het traumatherapiemodel. Door de gevoeligheid van het zenuwstelsel om onze ervaringen te verwerken moeten we rekening houden met verschillende niveaus van ontwikkeling, gezondheid, functionele capaciteit en relationele integriteit (factoren die variëren in tijd en mate van volwassenheid). We moeten in het model rekening houden met deze factoren die trauma's kunnen veroorzaken of herstellen. Omdat trauma's vaak veroorzaakt worden door het overschrijden van de individuele en groeps capaciteit, is het bij het herstelproces nodig de relationele capaciteit gedurende het gehele begeleidingstraject te versterken voordat men tot een oplossing van het trauma kan komen. Omdat het brein aan capaciteit wint en goed functioneert in een stabiele en veilige situatie, zou traumaherstel moeten beginnen met een stabiel brein dat zo goed mogelijk probeert om onvolledig verwerkte gebeurtenissen op een stabiele manier te verwerken. Omdat de gevolgen van trauma's vaak veroorzaakt worden door een niet-relationele verwerking van emotionele gebeurtenissen wordt de relationele capaciteit en relationele ontwikkeling van het slachtoffer belemmerd, evenals hun beleving van een groepsidentiteit. Een goede traumatherapie houdt dus ook in een herstel van beschadigde relationele en sociale vaardigheden in combinatie met het herstel van het individu en van de groep, overeenkomstig hun leeftijd en positie. De meeste trauma's in de wereld zijn geen eenzame ervaringen van individuen, maar gebeurtenissen die grote groepen mensen tegelijk overkomen (bijv. tsunami, oorlog, raciale zuivering) waarvoor oplossingen op maat nodig zijn. Terwijl een traumaherstelmodel oplossingen moet

hebben voor hele gemeenschappen, moet het met professionele aandacht ook voorzien in oplossingen voor de moeilijkste en meest complexe verwondingen.

In het tweede deel van deze toespraak dat in het volgende Promisenummer uitkomt, zullen enkele elementen van het neurologische-geestelijke model besproken worden. Verder gaat het over verbondenheid in een traumaherstelprogramma en de volgordebepaling in traumaherstel ten aanzien van de capaciteit bij het toepassen van het Immanuel Proces

© dr Jim Wilder

Een toespraak in oktober 2015 voor het International Conference Association of Christian Therapists 2015. (AACT)

© vertaling Gerard Feller

- 1 We distinguish Type A and B trauma from Type I (single occurrence) and Type II (multiple occurrence) trauma used in the trauma recovery literature.
- 2 Siegel, Daniel (1999). *The Developing Mind*, New York: The Guilford Press.
- 3 For a 106 page summary of the experience processing pathway in the brain see "Brain Science, Psychological Trauma, and the God Who Is with Us, Part II: The Processing Pathway for Painful Experiences and the Definition of Psychological Trauma," By Karl D. Lehman, MD <http://www.kclehman.com/download.php?doc=131>
- 4 Wilder, E. James, Anna Kang, Sungshim Loppnow and John Loppnow (2015). *Joyful Journey*, Peoria: Shepherd's House Inc.

Pastorale cursus:

Toetsen van alternatieve en complementaire geneeswijzen

Zaterdag 7 november Prijs inclusief 3 boeken ter waarde van € 50,-, + hand outs + koffie € 75!

Inleiding

In iedere kerk of gemeente komen in het pastoraat vaak vragen over hoe om te gaan met veel alternatieve en complementaire geneeswijzen. Vaak wordt niet herkend dat een geestelijke groei in geloof belemmerd wordt door verkeerde bindingen, die ontstaan door occulte contacten in de gezondheidszorg. Ook in het

evangeliseren het bereiken van mensen buiten de kerk kan dit een belemmerende factor zijn. Deze cursus geeft inzicht in het denken en handelen van veel van de 'verkeerde alternatieven' Juist omdat er tegenwoordig veel occulte technieken in de reguliere gezondheidszorg geïntegreerd worden is meer up to date kennis noodzakelijk. Stichting Promise heeft in de afgelopen 30 jaar die kennis verzameld en steeds geactualiseerd. Het is een onmisbaar gereedschap in het uitvoeren van een pastorale bediening, anderen niet in

het pastoraat werkzame belangstellenden zijn ook van harte welkom

Cursus informatie

- Zaterdag 7 november van 10.00-16.00uur
- De cursus wordt gehouden in het Therapeutisch centrum Oudewater Lange Burchwal 80, 3421 SM, tel. 0348 563359 of 567670
- Docent: Gerard Feller
- **Kosten: â € 75, - inclusief alle hands out, 3 boeken, koffie/thee, minimum**

- aantal deelnemers 8 maximum 15**
- De drie boeken ter waarde van € 50 zijn: Genezing uit het oosten? 2 Tussen Waan en Werkelijkheid, 3 Toetst alles, waarheid en leugen in de christelijke gemeente
 - **Deelnemers ontvangen een certificaat van deelname**

Programma

- 10.00-11.15 uur - Inleiding gezondheid, mensbeelden, Yoga: oude en nieuwe technieken, bijbelse toetsing + vragen.
- 11.15-12.15 uur - Taoistische geneeswijzen zoals: acupunctuur, Feng Shui, Voetreflexologie, Iridoscopie
- 12.15-13.00 uur - Lunchpauze
- 13.00-14.00 uur - Magnetisme en kosmische energie zoals: magnetisme, Reiki, Therapeutic Touch, Chakra-balancing, homeopathie, bijbelse

toetsing + vragen

- 14.00-15.00 uur - Bewustzijn veranderende methodes zoals : hypnose, visualisatie en geleide fantasie, nlp= neuro linguïstisch programmeren, bijbelse toetsing + vragen
- 15.00-15.15 uur - Pauze
- 15.15-16.00 uur ----- Weg tot bevrijding, bijbelse alternatieven, Hoe kan ik helpen.
- 16.00 Afsluiting, uitreiking certificaat

Opgave

Praktijk Hulpverlening "heel de mens"
Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
3421 SM Oudewater tel 0348 of 567670
info@pastoraat.com

U kunt zich inschrijven door â € 75,- overmaken op bankrekening NL52RABO0352313498 van G.P.M. Feller onder vermelding: 7 november 2015

Stress te lijf!!

Leer uw lichamelijke spanningssignalen te herkennen en paniekstoornissen te voorkomen.

een goed alternatief voor mindfulness!!!
Meer dan tienduizend cursisten gingen u voor!

4 maandagmiddagen óf 4 donderdagavonden in nov/dec. 2015

Van 13.00uur -15.30 uur en 19.30 uur - 22.00 uur in het therapeutisch centrum op de Lange Burchwal 80 in Oudewater. Tel. (0348) 567670. Als bijbelgetrouwe christenen wijzen we de yoga-oefeningen af. Toch vinden we in deze cursus een verantwoord Bijbels alternatief waarin we op een goede manier ook aan lichaamsoefeningen ter ontspanning kunnen werken. Wat zijn de spanningssignalen die je kunt herkennen? Hoe kun je het beste reageren op paniekgevoelens? En hoe staan deze met elkaar in verband? Zo laten we in het kort op eenvoudige wijze iets zien van de werking (fysiologie) van spieren, houding, ademhaling om de lichaamsoefeningen beter te begrijpen en daardoor ook beter te kunnen oefenen. Oefeningen, zoals spierontspanningsoefeningen, adem oefeningen en houdingsoefeningen die helpen meer inzicht en controle uit te oefenen op

onze lichamelijke spanningen en gezondheid. Zo kunnen we op een verantwoorde manier omgaan met 'de tempel van de geest'.

Lesprogramma

Er zijn twee cursussen op maandagmiddag van 13.00-15.30 en een cursus van 19.30-22.00 op donderdagavond in november/december

Maandagmiddag 9 óf donderdagavond 12 november 2015

Voorstellen, Oefeningen om te bepalen of u goed lichamen kunt ontspannen en kort interactief bijbels voorbeeld van omgaan met stress

Maandagmiddag 16 óf donderdagavond 19 november 2015

Spierontspanning + houding en kort interactief bijbels voorbeeld van omgaan met stress

Maandagmiddag 23 óf donderdagavond 26 november 2015

Adem oefeningen in relatie met spanningen en korte interactief bijbels voorbeeld van omgaan met stress

Maandagmiddag 30 november óf donderdagavond 3 december 2015

Interactieve studie over stress, de gevol-

gen en de mogelijkheden om hier op een psychosociale, en geestelijke wijze mee om te gaan.

Cursusleiding

Gerard en Coby Feller, pastoraal counselor, fysiotherapeut, psychosomatisch oefentherapeute

Cursuskosten

De kosten voor de cursus van 4 maandagmiddagen of donderdagavonden, inclusief koffie/thee en cursusboek bedragen € 130,-. (vaak vergoed door werkgevers en zorgverzekeraars, eerst navragen!)

Opgave

Het is niet mogelijk voor een of twee lessen in te schrijven. Lesgeld € 130 te voldoen op onderstaand rek.nr vóór 6 september 2015. Opgave via : info@pastoraat.com of tel 0348 567670

Bij annulering van de cursus binnen een termijn van tien dagen voor de eerste donderdag bent u € 30 reserveringskosten verschuldigd. Na aanmelding en betaling ontvangt u een bevestiging plus routebeschrijving. Uw betaling kunt u overmaken op

bankrekening NL52RABO0352313498 van de Rabobank te Oudewater t.n.v. G.P.M. Feller onder vermelding 'stress te lijf' najaar2015 (minimum deelnemers 7 maximum 12)

GOD'S PROMISE TO YOU

Waarom ik geen God wil die ik volledig kan begrijpen

Promise heeft zich vooral in de beginjaren veel bezig gehouden met het toetsen van (occulte) geneeswijzen. Steeds hebben we geprobeerd een balans te vinden tussen aan de ene kant zaken die we op grond van de Bijbel afwijzen en aan de andere kant christelijke alternatieven die we willen stimuleren. Zo hebben we altijd allerlei vormen van yoga en mindfulness afgewezen, maar anderzijds cursussen georganiseerd waarop christenen op een verantwoorde wijze met lichaams oefeningen en meditatie konden oefenen. Ook zijn er veel geestelijke stromingen getoetst aan Gods woord, en daar willen ze zeker mee doorgaan! Langzamerhand wordt in onze cultuur steeds meer duidelijk dat naast alle (direct manifeste) occulte stromingen er ook steeds meer een atheïstische, agnostische, humanistische meerderheid is ontstaan die niet in een bovennatuurlijke wereld gelooft maar vasthoudt aan evolutie, het idee dat de mens alleen een biochemische toevalstref is zonder het bestaan van een geest en de vrije wil ontkent. Voor ons als christenen is het in deze tijd van belang ons te bekwaamen in een apologetiek (verdedigingsleer) waarin we ook vanuit een bijbels denken met deze mensen in gesprek kunnen komen. In het vorige nummer hebben we 'de tien wetten' van de apologetiek besproken. In de toekomst willen we ook wat meer eenvoudige artikelen plaatsen die dit gesprek kunnen ondersteunen. De valkuil in deze gesprekken is dat we bij niet-christenen de indruk zouden kunnen wekken dat we alles wat God doet en toelaat in deze wereld volledig kunnen begrijpen. God heeft ons geweldig veel geopenbaard door Zijn Woord en de Heilige Geest, maar als mens kunnen we God niet rationeel compleet omvatten en dat is maar goed ook!

"Want Mijn gedachten zijn niet uw gedachten en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de Heere Want zoals de hemel hoger is dan de aarde zo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen en Mijn gedachten dan uw gedachten" (Jes.55:8-9).

"Maar het dwaze van de wereld heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen, en het zwakke van de wereld heeft God uitverkoren om de sterke te beschamen. En het onaanzienlijke van de wereld en het verachte heeft God uitverkoren en wat niets is, om wat iets is teniet te doen, opdat geen vlees voor Hem zou roemen" (1Kor. 1:27-29).

Er is geen enkel mens die zelf de echte God al bedacht en omvat heeft (opdat geen mens voor Hem zou kunnen roemen). Want schiep de mens God of schiep God de mens? Ik geloof in een God die veel groter is dan mijn vermogen om hem volledig te begrijpen, Die in geen enkel beeld 'te vangen' is, ondoorgrondelijk en mysterieus blijft. Als ik alles van God, wie Hij is, en waarom Hij doet wat Hij doet, zou kunnen begrijpen dan zou ik god zijn. En als dat waar zou zijn zouden we echt een hoop problemen hebben! God vraagt geen begrip/begrijpen, maar vertrouwen! Ik wil geen kleine God die beperkt is binnen de grenzen van mijn eigen brein en verbeelding. Ik wil ook geen beperking zien aan Jezus Christus, Mijn Heiland en Verlosser. Ik wil een God waar ik altijd van kan leren, en die in staat is mij op elk moment, elke plaats en elke manier die Hij wil te verrassen. Als ik bid wil ik dat mijn gebed niet beperkt wordt de 'redelijkheid en mogelijkheden' van mijn eigen brein. Ik wil de God die ik uit genade ken. Ik wil de God die zich in de Bijbel en door de Heilige Geest openbaart!

Gerard Feller

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
- Het publiceren via het blad Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Martie Dieperink
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving DUO-ontwerp, Utrecht

Druk Boom + Verweij grafiservices, Mijdrecht

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4 x per jaar

Abonnement 2015: € 25,- per jaargang (inclusief abonnement online)

Abonnement online 2015: € 12,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
IBAN ING: NL10INGB0004906197
BIC ING: INGBNL2A

IBAN Rabobank: NL58RABO03916.83.071
BIC Rabobank: RABONL2U

Buiten Nederland is alleen een abonnement online mogelijk

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Nederland

Losse nummer € 4,-

9 771383 029001